Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз · ● ШОАТТА, 7 ИЮНЬ, 1980 ШУ. ● № 68 (6198). ● Мах 2 кепиг.

«Союз Т-2» никъ беш да

ТАСС хоам

Космически аре таххара программага хьежжа 1980 шера 5-ча июне московски ха 17 сахьати 19 минути яьлча Советски Союзе сигала дахийтад кема командира подполковника Малышев Юрий Васильевичен бортинженера Советски Союза Турпала СССР летчика-космонавта Аксенов Владимир Викторовичен лехкаш дола «Союз Т-2» яха кема.

«Союз Т-2» яха кема «Союз Т» яхача серегIа доладиннаж тIа а йолаш эттара хьалха лаьттан гергарча орбита тIа дьахиха эргадахьаха транспортни кема да. ХьалхагIа «Союз Т» яха кема тодане чакхдьалар вилиу тIа а воваш автоматически тайнора космосе дахча тоххинех.

«Союз Т-2» яхача кема программагIа лерхIаш да шилетта лехкача режиме кема бортовой системашта дIахо тохкамаш деш, уж вIашитIехьъяхен, «Салют-6» — «Союз-36» яхача орбитальни комплексаца цхьана «Союз Т-2» яхача космически кема лехкара нердача системех пайда а эцаш динамически операцеш чакхъяхен.

«Союз Т-2» яхача кема бортовой системаша дерттIа болх бу. Новкъостий Малышева Аксенова могаш шаьрша ба.

Наьъ бара программа кхоачашъе болабеннаб космонавташ.

МАЛЫШЕВ Юрий Васильевич

Космически кема командир Юрий Васильевич Малышев 1941 шера 27 августа Волгоградски области Николаевск яхача городе ваьв.

1963 шера цо чакхъяьккхай летчикий Харьковски лакхера тIема авиационни училища. Цул тIехьагIа гIуллакхе хIоттийна ТIема-Фецарчa Низашка. Сигала лелаш болх беча хан-юкъа карарзаяьй масеха тайпа самолет. «Хьалхарча класса тIема летчик», «КхоалагIча класса летчик-тохкамхо», яха квалификаци я цун.

Юрий Васильевич 1964 шера дениз Советски Союза Коммунистически парте член ва.

Космонавтий отряде 1967 шера дениз ва Ю. В. Малышев. Цу чакхъяьккхай космически никъ бара кийчо ярa йиззa курс.

1977 шера Юрий Васильевича заочно чакхъяьккхар Ю. А. Гагарина цIерагIа йола ТIема-Фецара академи.

АКСЕНОВ Владимир Викторович

Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Владимир Викторович Аксенов 1935 шера 1 феврале Рязански области Касимовски районa Гиблицы яхача юрта ваьв. 1953 шера Мытыщински машиностроительни техникум чакхъяьккхачул тIехьагIа из хилар тIема авиационни училища, хIаьта цул тIехьагIа летчикий Чугуевски тIема авиационни училища курсант.

1957 шера дениз В. В. Аксенова болх бу конструкторски бюро. 1963 шера цо чакхйоаьх Еррисоюзни заочни политехнически институт. Космически аппаратий керда системаш хьаеча а тохкача а дакъа лаьцад.

Владимир Викторович 1959 шера дениз Советски Союза Коммунистически парте член ва.

Космонавтий отряде 1973 шера дIайийцар В. В. Аксенов. Эггара хьалха космосе никъ бир цо 1976 шера «Союз-22» яхача кема бортинженер а волаш.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

1980 шера 1 июне хьатIакхоачаш хьайбай продукци кийчъяран республика районаша лелаьча социалистически яхьа итогаш яьи.

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо белгалдаьккхад, цхьайолча районий колхозашеи совхозашеи хьайбай продуктивность лаккъара аьттув болаш эттача хьалех пайда а эцаш шура, хьайбай кхыйола продукташ дукхагIа яхара гIехьа яьржача социалистически яхье дика толамаш даьхалга.

Укх шера май бетта соахка цу хана хинначул дукхагIа шура а яьккхай, хIаьта из пачхьалкхенга йоахка а ехкай Грозненски Шелковскойи районий боахамаша.

Май бетта тIоахьарча деношка Грозненски районе хIара IаттагIа деннеи-бийсанеи йоаккха шура 9,1 килограммега дIакхоачайир. Из кул соахке цу хана йоаккхаш хинначул 600 грамм дукхагIа. Цу хьокхамга диллача республике хьалхара моттиг яьккхай районо. Шура товерность 90—92 процент хилар. Пачхьалкхенга хIара дийнахье йоккар 1979 шера мае ехначул 12—13 тонн шура дукхагIа.

Из толам баккха вIаштIехьдаьлар цу районий партийни, советски, юртбоахама органаша, профсоюзни комсомольски организацеш хьайбаш лелaдераштa юкъе яьржача социалистически яхье дерттIа кулгалдара. ХIанз шоай берриге организаторски болх фермашкеи бригадашкеи бу цар.

1980 шера 1 июнь хьатIакхоачаш хьайбай продукци кийчъяран кийчъяран районаша лелаьча социалистически яхьа итогашка а хьежа КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо котъьвнарг а лаьрей а республикански газеташ тIарча сийлен Улгa тIа яьккхай:

РАЙОНАШ

ГРОЗНЕНСКИ

(КПСС райкома секретарь А. И. Воронин, райисполкома председатель Т. Албеков, юрта боахама болхлой профсоюза райкома председатель И. Н. Федоров, ВЛКСМ райкома секретарь Р. А. Бабгиев.

Социалистически яхье ХЬАЛХАРА МОТТИГ хьошаьй района.

ШЕЛКОВСКОЙ

(КПСС райкома секретарь В. Г. Табацкова, райисполкома председатель В. Д. Арелин, юрта боахама болхлой профсоюза райкома председатель Л. З. Андриянов, ВЛКСМ райкома секретарь В. И. Гаврин).

Социалистически яхье ШОЛЛАГIА МОТТИГ хьошаьй района.

* * *

Цунца цьхьана КПСС обкома бюрос, НГIАССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо белгалдаьккхад, хьайбай боахамера болх во лелабар баьвн долеш Сунженски, Надтеречни, Малгобекски районаш, хIаьта иштта кхыча районий цхьадола боахамаш яхье тIехьадусаш хилар. Хьайбай продуктивность лаккъара аьттув болаш долча хьалех пайда эцац, дукха продукци яхье ца йоаккхаш ютт.

КIИ-МАРСА КИЙЧО ЕШ

Дика хьувкъаш латт хIана колхозийи совхозийи кхашка гурахьа дIададийна ялат. Из шийн ханнахьа чуйица даккхара тIатеIIа кийчо еш ба механизатораш.

Республике йолча комбайнех 1326 тоаль яьккхай, план 91 процент кхоачаш а ей.

Ялат чуэцара комбайнаш кийчъяь баьккиб Ачхой-Мартановски, Малгобекски, Ножай-Юртовски, Советски, Урус-Мартановски районий юрта боахама къахьегамхой.

Комбайнашца цхьана, ялат чуэцара кийчъеш я жаткаш а. Уж тоаль яьхай Ачхой-Мартановски, Веденски, Назрановски, Советски районашка. ХIаьта республике гIолла 366 кийчъяьй уж, план 84 процент кхоачаш а еш.

Ялат чуэцара балхаш вай республика къахьегамхоша дерригача доакъошка дика кийчо яь дIадоладергхиларах шеко яц.

НИЗ КХОАЧАР ДУ

Дика дегIайоагIаш латт Назрановски района «Экажевский» совхозе дIа мел йийна культураш. ХIаьта тамаш а яц. Агротехника боккъонаша дIадеххача тайпарен шийн ханнахьа уж дIаера, кхыдола Iунал дара йоагIа йоанхо еш хьабоагIа укх шера цу боахама кхаш лeладераш. Масала, ялата 2100 гектара тIа мукхи кIай да укхаза кхедеш. Ханнахьеи дика кийчдьинeи лаьтта дIа а йийна. хIара гектара тIа 50 килограмм кхоачийташ азотни удобрениеши подкормка а иь уж культураш низ болаш Iаигера лаьар. Цунца цхьана, ерригача участкашка цхьатарра дика лацар иIа а мукх а. Уж культураш эсалагIа йолча 500 гектара тIа овлашка кхоачийташ кхы тIа а «нитроаммофос» пха чоалхане удобрения техар. тIаккха оттар дийла — гербицидаш. Из болх чакхбаьккхачул тIехьагIа кхаш лeладерий дегIа тоаш беш дегIадоагIаш да деррига иIа а мукх а. Дукха хIама да эшаш цийчо яь баьннаб хIана совхоза къахьегамхой гурахьа дIадийна ялат чуэцара.

Пиь бIаьи ах бIаьи гектара тIа ялата хьажкIаш а я укх шера цу боахаме кхееш. Царех 200 гектара тIара раш лердача индустриальни методагIа дIайийнай. Уж кхееш ва боахама дикагIволча механизатор, хьажкIаш лелаеш йоккха опыт Iоаль коммунист Гойтов Татархан. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 45—50 центнер фуаьльха хьажкIаш чул дош деннад цо укх шера. ХIаьта хIана хьатIаьннача цу культура мутIараштa юкъера лаьтта цамцадаккхар духьа культиваци чакхйоаккхаш ва.

Из болх беш боахк шоай кхашка 250 гектар хьажкIаш кхееш курйбола механизатораш Нальгиев Iусман Баркинхоев Висангири. Цар шинне доп деннад укх шера хIара гектара тIара 35 центнер фуаьльха хьажкIаш чуэца, план 25 йолаш.

Дукха лаьтта дIалоац хIара шера цу боахаме коартолаша. ХIаьта цу культура дика хьувкъам а чубахь. Масала йоккъал йолаш кхаш лелaдераштa дукха аьттув боацаш кхинача кхьметтел дIадаххача шера а чуийцар совхозе хIара гектара тIара 138.7 центнер коартолаш, план 110 йолаш.

Укх шера ялх бIаь гектара тIа дIайийнай цу боахаме коартолаш. Уж кхеира ворхI звено вIашагIъеллай. ХIаранена керте латт из культура лeлaра говзал дика кaраерзаль йах.

Масала, Евлоев Хьажбикар. Соахка юкъера лаьрхIача шийн бIаь центнер коартолаш чуэра цо хIара гектара тIара. Коартолаш лелаеча звеношта юкъе республике яьржача социалистически яхье котвло яьккхарг а лаьрхIа республикански сийлен Улгa тIа а йоаккхий ахчан премий елар Хьажбикара кулгалдеча коллектива из толам баккхарах. Цул йиъ центнер мара кIезигагIа йоацаш коартолаш чуэра Аушев Юсапа звено а.

Укх шера хIара гектара тIара 155 центнер чул дош деннад совхоза коартолаш лелaдар Лагальцар толамца кхоачашде шин хулитаргйолча ерригача торонех ма хулла дукхагIа пайда эца гIерташ къахьегаш а ба.

Геттара овсаре чакхдоах хIана кхашнара балхаш Евлоев Ахьмада кулгалдеча звенос. Цун кхаш кхыча звеной долчарел дикагIа Iунал даь да. Шоай низ дIаккхоачар деш наха къахьегилга хьехьонхаш да Евлоев Хьажбикара, Аушев Юсапа, Татриев Мухьмада звеной кхаш а.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДОАКЪАР ШОРТТА ХИЛИЙТАРА

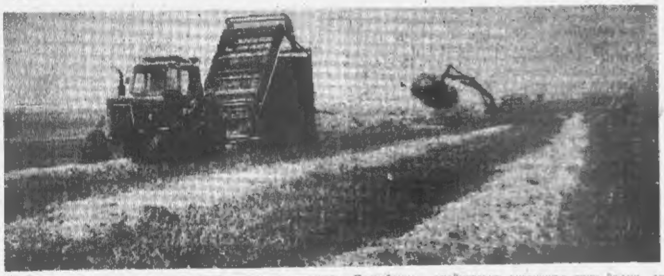

Республике кхайкадаьча месячниках сихи дикеи доакъар кийдеш къахьег Грозненски района «Кулаpинский» совхоза механизатораш. 30 саг чу а ходаш духхьал цу гIулакха вIашагIъелли бригада я укхаза. Цунна кулгалдеш ва опыт йола механизатор Ибрагимов Мадин. Цхьа ди дIадахийтац механизаторашa шоай болха нормаш дикка тIехкхоачаш ца еш. Шерра социалистически яхь а йоалажаь хьинаре къахьегаш хиларах цар аьттув баьннаб месячника задаьех 1000 тонн кийчъе еза ча 5 июнь хьатIакхоачаш 250 тонн йол кийчъе. Цо хьахьокх шоашта сина задани дикка тIехкхоачашъе торо йолаш уж хилар.

Укх шера 1900 тонн йол кийчъе езаш я совхоз. Из IалашъяраI шортта дIайийна дукхача шерашка хула баьцаш йолаш ба боахам. Дика кьийкъай люцерна, суданка. ХIара люцерна гектара тIара 20 центнер йол йоакх механизатораша.

Механизатораштa юкъе къаьстта овсарле лакха йолаш болх бу гохкораш ела Хадиров Ибрахьима, холаш деча Вегиев Iумара. планагIа 7 тонн йолаш хIара дийнахьа 15—18 тонн йол хьатIа увлача Мусаев ХIарона.

СУРТА ТIА. «Кулаpинский» совхоза механизатораш йол кийчъеш боахк.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Шалински районера хоамаш

Шалински района «Южный» яхача совхозе дикка кийчлуш ба доакъар Iалашдара кампани дерттIа чакхъяккха. Боахамерча механизатораша чIоагIа раьза а болаш хьалланацад «Шалинский» совхоза болхлоша доакъар дукхагIа даккхара республика къахьегамхошка даь кхайкар.

Доакъар Iалашдара лаьрхIа 20 сагах латта отряд вIашагIъеллай укхаза. Цун керте латт опыт йола механизатор Хатаев Iимран. Иштта бехктоккаме дола гIулакх цунна хьалха тIадуллаш дац.

Балха говзал йола трактористаш а хьожабаь кхоагIьяьй отряда коллектив. Уж ба райсовета депутат вола Ибиев Султан, Моллаев Зайдин, Эжаев Хьусен, кхыбараш.

Доакъар Iалашдеча мел эшача техникана ремонт яьй. Боахаме дикагIа йола доакъара культураш дIайийнай. Дика хиннай 135 гектара тIа дIайийна люцерна. ДикагIа йолча хана а агротехнически лакхача боарам тIа а 140 гектара тIа дIайийнай силоса лаьрхIа хьажкIаш. Совхозо хьайбашта шортта доакъар хургдолаш кхы тIа 60 гектара тIа шозлагIа а дIаюргьа хьажкIаш. Укх шера 2040 тонн силосни масса траншеяшка чуйолла лерхI, фермашка IотIаозаргья 350 тонн йол, 70 тонн ча. Боахаме духьашка 15 гектара тIа дIайийнай доакъара свекла. Люцерна а йоацаш, дукккача шерашка тIаювла баьцаш дIайийнай 77 гектара тIа.

Совхозера лаьтта леладераша дега ба хIара гектара тIара планал совгIа силоса лаьрхIа 20 центнер хьажкIаш, хий ца дехкача лаьтташнара 40 центнер люцерна, 30 центнер дукккача шерашка тIаювлача баьцай чуэца. Доакъара свеклаш хIара гектара тIа 500 центнер — планал совгIа 100 центнер — чуэца дага ба лаьтта лeладераш.

Доакъар шортта Iалашдара йолча торонех бизза пайда эц укхаза. Наькъа йистошка, хьуна оасашка, хиш дехкача каналаштa гонахьара баьцаш хьехьакха кийчбеннаб. Иштта пайда эца лерхI со а льккха юхейначу сомий отходех, уж хьажкIий гIадаманца вIашагI а йеш, траншеяшка силос хургйолаш Iочуйохкаргьа.

Доакъар кийчдечар балха цара безам совбоаккхаргболаш моральни а материальни а стимулировани яра дешаш кьоастадаьд. Укхаза керттера дара доархI кийчдеча доакъара дикал лакха хулга. Къахьегама хьалхалаттачарна премеш тела 7 эзар сом хьакъоастадаьд.

А. АХМАТОВ.

* * *

Хьайбашта толам хилал доакъар Iалашдаинзар совхоза «Джалка», «Сорженъ-Юртовский» Куйбышева цIерагIча, «Обильный», «Искра» яхача совхозаша. ГIонна а моша а доакъар ца таар бахьан долаш хьайбаш геттара хала Iангара даьхар цу боахамашка, лохъелар хьайбай продуктивность. цхьайолча совхозаша чакхдаьннача шера а укх шера хьалхарча квартале а пачхьалкхенга шура йохкара планаш кхоачайъяйзар.

Укх шера районерча боахамаша 3500 тонн сенаж, 10600 тонн йол, 50000 тонн силос, 1700 тонн ча Iалашде лерхI. Уж чоалхале а бехктокхаме а дола дехкараш кхоачашдара эггара хьалха техника кийчъяьй, доакъар Iалашду отрядаш, звеньяш, бригадаш вIашагIъехкай.

Доакъар Iалашдара массерел а дикагIа балхаш дIадоладаьд шортта доакъар Iалашдара шерра социалистически яхь йоаржае республикера къахьегамхой тIахьийха «Шалинский» совхоз. Доакъар Iалашде кхтта дика кийчо яь арабаьннаб «Зори Кавказа», «Октябрьский», «Предгорный» яхача совхозашка а. Халахете а, доакъар Iалашде кийчъеннай ала йиш яц «Джалка», «Юбилейный» яхача совхозех. Укхаза доакъар Iалашдара эшача техникана вIалла ремонт иь боалаш бац.

М. ЭПЕНДИЕВ.

МИШТА ЛЕЛ МЕСЯЧНИК

Хьайбашта ма хулла дукхагIа доакъар кийчдара республике кхайкадаьча месячникех дизза дакъа лацара деррига шоай низаш оарцагIа а даьха къахьегаш боахк укх деношка **Назрановски района** боахамашкара механизатораш. Цар хIанзале кхоачашъяьй йол кийчъяра бетта задания 50 процент, сенаж чуйоллара — 37 процент, баьца хьоар даккхара — 20 процент. Цу хьокхамаша хьахьокх месячника задани дикка тIехкхоачашъе торо йолаш уж хилар.

Май бетта шоаш дIадоладаьча тайпара доакъараш кийчду Шелковской районерча къахьегамхоша. Заданел совгIа я хIара дийнахьа цар кийчду йол, сенаж, баьца хьоар.

Иштта дерттIа гIулакхаш вIаштIехьа а даьха дIадоладаьдац доакъар кийчдара балхаш кхыча районашка. **Къаьстта эсала лел уж Сунженски, Шалински, Гудермесски районашка.** Сихха оарцагIа ца боале задани кхоачаш ца еш дисар кхерам болаш да цу районий боахамаш. Шортта хьахьакха йиш йолаш баьцаш я хилча, мел эша техникеи нахи хилча хIана дитад из гIулакх тесса е ездача тайпара йоакхо ца еш?

Деррига низаш оарцагIдаха деза доакъар кийчдара!

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ—ДАЬХЕННА

Хьайбай продукци алсамъяккхарaн из пачхьалкхени дIаллара ах шера план толамца кхоачашъяран духьа шоай мел йола торонаш оарцагIъяьха болх беш ба хIана республика юрта боахама къахьегамхой.

Соахка пхе бетта хиннaчул дукхагIа ди укх шера цу юкъа Ачхой-Мартановски, Веденски, Гудермесски, Малгобекски, Урус-Мартановски районий боахамаша дулха дIалу хьайбаш. Иштта дукхагIа я цу юкъа Ачхой-Мартановски, Назрановски, Ножай-Юртовски, Шелковской районаша дIаенна шура а. Цунца цхьана шура лаккхаран йохкаран тIехьадусаш да Малгобекски, Надтеречни, Сунженски районий боахамаш.

Вай республико пачхьалкхенна дIабахача пхе бетта дIаденна фуаш соахкарчул 4 процент дукхагIа да. Из толам баккъа къаьстта доаккха новкъостал дир пачхьалкхенна соахкарчул 12 процент дукхагIа фуаш дIадIлача шалинцашa.

Дика хоамаш

Пхе шера план СССР керда Конституци тIайийца хьо шу дузача дента кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода болхлоша толамца кхоачашъяьй дерригача технико-экономически хьокхамий укх шера пхе бетта план. Къахьегама овсарле соахка пхе бетта хинначул ялх процент лакхъеннай, иштта дукхагIа тIаккхийттай арахецаш йола валови продукци.

Халдана социалистически яхье хьалха латташ волча 110 болхлочо хIиндлехьа толамца кхоачаш тIехкхоачаш яьй иттлагIча пятилетка заданеш. Цул совгIа заводерча пхе бригадо рапорт деннад пхе шера план дикка тIехкхоачашъярах. Царех я Лососинов Роберт Ильича слесарий-сборщиккий бригада, Турапин Владимир Степанович, Исанов Владимир керте латтача электросварщиккий шин бригада. Усатов Владимир Ивановича кулгалдеча токарий бригада коллективаш. Цар шоай сменни нормаш 150 процентал чухьнахьа кхоачаш а ца еш, шоаш мел кийчъю продукци тIехдика мара хилийтац.

* * *

КПСС XXVI съезда сийленца накъаяхара къахьегама вахте эттача Нохч-ГIалгIай респотребсоюза чуйоагIача Грозненски производственни комбината коллективо къаьстта дика къахьег иттлагIча пятилетка тIеххьарчи шера. Валови продукци арахецареи из маьхала ийкхареи пхе бетта план 103 процент кхоачашъяьй цар. ПланагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца маьхала яьккхай 30 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Хьинаре нъа а хьегаш, башха-дика производственни хьокхамаш дахарца белгалъяьнна я укх шера Абубакаров Ваха, Джамуханов Рамзан, Ларькова Екатерина, Ханукаев Михаил, Шаптукаев Султан керте латтача цехий коллективаш. Царех тIеххьарча шин цеха болхлоша хIанзалехьа тIехкхоачашъяьй иттлагIча пятилетка планаш.

* * *

«ХIара балха денна — динала Зиек» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаь йола Грозненски ремонтно-механически завода коллектив тIехкхоачашдец хьайоагIа иттлагIча пятилетка тIеххьарча шера тIайийца доккхий дехкараш. Валови продукци арахецара пхе бетта план 104,8 процент кхоачашъяьй цо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 138 эзар сом махбола товарни продукци. ХIаьта пхе бетта заданел совгIа завода болхлоша маьхала яьккхай 30 эзар сом мах бола продукци. Къахьегама овсарле лаккъяра а пачхьалкхенна пайда бара а заданеш а тIехкхоачашъяьй.

Завода цехашта, участкашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай Власенко Александр Николаевич керте латтача запасни оатхалаш кийчъеча участка коллективо. Пхе бетта планал совгIа цо арахийцай 12,5 эзар совгIа сом мах бола товарни продукци. Цул дукха тIехьа я ца бусаш кхыча участкий коллективашта хьоахам телаш къахьегаш ба Абубакаров Мовлад керте латтача механо-сборочни участка болхлой. Ходырев Василий Ивановича кулгалдеча мехкдаьтта оборудованена ремонт еча участка коллективи. Цар дикка тIехкхоачашъяьй дерригача технико-экономически хьокхамий пхе бетта план.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДЕГА БЕЗА БОЛХ

Алхан-Кала яхача юрта йисте ши шу хьалха хьайийллай республике укх тайпара цаI мара йоаца Алхан-Калински дешара производственни комбинат. Комбината хьалхашка доккхий а бехктокхаме а декхараш латт: хIара дешархочо шийн лоIаме професси харжара дола хьелаш вIаштIехьдоахилга, кагирхой юртбоахама производстве дIахIоагIбелга.

Комбинато 9—10 классашка деша лагIача берашта укх тайпара профессеш тел: тракторист-машинист, механизатор-баьцадааараш леладер, оператор-хьайбаш леладер, оператор-коа тIара оалхазараш леладер, швея-мотористка, ма хулла производствена гаргадоаладеь автогIулакхийи агрономеи лархаш.

Комбинате дешаш ба Алхан-Калински, Старо-Сунженски, Куларински, Октябрьский, Ермоловски, кхыча школашкара дешархой. Теоритически а практически а занятеш чакхъяхара мел эша хьелаш вIаштIехьдаьхад укхаза. Царна хьехаш ба опыт йола преподавателаш, инструктораш, мастераш. Йоккха педагогически опыт а кIоаргга знанеш а йолаш ба укхаза болх беш бола мастераш М. Тохаев, В. Боринк, П. Магдиева, Е. Рудов, И. Чалаев, кхыбараш.

Укх шера комбинате дешаш ва 1000 саг. Царех 432 саг иттлагIча классера дешархой ба. ХIана эггара халагIа йола ха я царна экзаменаш йоласнай. Уж дIаяла дика кийчбенна баьхкар выпускникаш. Толамца экзаменаш дIаеллар хьехархочо П. Магдиева кулгалдеча швея-мотористка групперча мехкараца. Укхаза деша ягIача 220 воIах 95 воI укх шера курсаш яха яьлар. Шоай дика дийнеш йолга экзаменашка хьахьекхар комсомолкаша З. Мусаевас, Е. Сапрунокас, Л. Берсановас, кхычар.

— Кхийна хилара тешалли швея-мотористка професси караерзаярах дола удостоверени хьайийцача тхоай юртара дIаяха дага яц со, — йоах Мусаева Заргана. Тха юрта я баранъаш тега мастерски. Цигача болх бергба аз. Бакъда, дIахо ца дешаш я Iергъяц, заочно деша дага я со.

Оператор-хьайбаш леладечар группа кулгалдеш ва Боровик Виктор Васильевич. Укхаза дийша ваьннав 80 саг.

— Дешара-производственни комбинато безам белгалъйтар са юртбоахамаца, — дувц Арсанаева Хадишата. — Школа йистеьккхачул тIехьагIа балха гIоргья со. Болх бешшехь а заочно дешаргда аз. Зоотехник хила безам ба са.

Комбинате дукхагIбараш механизатора говзал Iомаеш ба. ХIанзалехьа 240 саго экзаменаш дIа а елла удостоверенеш хьайийцад.

— Хьалха лор хила безам болаш яр со, цул тIехьагIа хувцаелар са уйлаш, — йоах Нажуева Малкана, — ялат кхедеш хургья со. — Трактора тIа болх а беш, агронома професси караерзаергья аз.

ИттлагIча классашка дешаш волча 432 саго республике дуккъашка дешара-производственни комбинате экзамен дIа а елла, аттестатаща цхьана професси караерзаяра документаш хьаэларгда.

Я. ЦУКВ.

ИТОГОВИ ЗАНЯТЕШКАРА

ЛАДУВГIАРИЙ ДЕШАРА БОАРАМ ЛАКХБЕЛАР

«Парте XXV съезда решенешна хьежжа долча партийни дешара декхарех», «Идеологически, политико - кхетама болх дIахо товбарех» дола КПСС ЦК сецамаш кхоачашдеш коммунистий, районан берригача къахьегамхой марксистско - ленински дешар тоадара, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара бола къахьегамхой сакхетам дIахо лакхбара дикка балхаш дьйд КПСС Назрановски райкомон цун юххьанцарча партийни организацешен.

Дукхахча коммунисташа, парте боацараша шоай идейно-теоретически дешара кхетам лакхбу партийни дешара юкъерчех лакхерчи звеньяшка, хIаьта болхлоша - экономически школашка е кIыйолча формашка. Ерригача партийни комсомольски, экономически дешара формашка дешаш ба комсомольцаш. 1976—1979 дешара шерашка лоархIам бича дIадахача дешара шера 304 саг тIакхийтар партийнии комсомольскии дешара системе, 2375 ладувгIархочунга дIа а кхоачаш. ХIаьта цу шерашка лоархIам беш аьлча 1205 IотIа а кхеташ 6822 саг дешаш хилар экономически, коммунистически, къахьегамен школашка.

Нах бахача а иштта балха моттигашка а беча агитационно - массови балха юкъеувэ дикагIа кийчбенна бола ладувгIараш. Дукхьал дIадахача дешара шера 250 совгIа рефераташ, докладаш, лекцеш кийчъяй теоретически семинарашкарча ладувгIараша, цу даькъе тIалгIай меттала 70 а йолаш.

БелгалдаIкха доагIа, ладувгIарашеи пропагандисташеи хьинаре дакъа а лоацаш дукхача дешара заведенешка, къахьегама коллективашна вIаштIехь а йовхьи интернациональнии атеистически темаех сайренаш, беседаш, лекцеш, кхыйола мероприятеш чакхйояхаш хилар. Районни партийни организаци къаьстта локкха новкъостал ду цар марксистско-ленински Iилман тайп-тайпарча дешаех лаьца рефераташ кийчъяра. Иштта, семинарски группашка кийчъяь 230 реферат бахача наха юкъе еара могаьй.

«Дуне эргадовккхаш дола Iилма», «КПСС идеологически балхи лоархIаме дешаш», «Технически прогресси экономикеи» яха керда курсаш юкъейоалаяро аьттув балийтаб дукхача школашка, семинарашка болх хьинарегIа байтара. ВIаргIача шера бернате болх беш хиннай ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода Оздоев А. О. пропагандист йола юххьанцара политшкола, «40 лет Октябри» совхоза Чуманов М. А. пропагандист йола марксизма - ленинизма лардий школа, г. Назрановн № 1 йолча школа Мальсагов Ю. Я. пропагандист йола, № 14 йола профтехучилища Арапиев Ю. И. пропагандист йола теоретически семинараш, АМООС пропагандист А. И. Абадиев йола, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода пропагандист Дошоклоев йола экономически школаш, трикотажни фабрика М. Х. Аушева пропагандист йола комсомольски политкружок.

Цу школашка, семинарашка занятеш дика вIаштIехьяьхаи лакхача идейно - политически боарамеи чакхъоал, ладувгIараша хьинаре дакъа а лоацаш. Из иштта хургдацар, нагахьа санна цу пропагандисташа доагIар шоашкара а ладувгIарашкара а диказа хьа ца дехаре, занятеш чакхъяхара тайп - тайпарча формаехи методаехи пайда а ийбеш, темаш творчески яьйхе уж ховш бецаре.

Ала дезаш да, вьхя экономикацара безам тIа-тIа совбувлаш болга. Иштта, чакхдаьнначча дешара шера экономически дешара сета юкъеэзавар районера 5408 ладувгIархо, е, вешта аьлча, 1978 шера хиннарел эзар саг таргга дукхагIо. 26 дукхагIа хинаяр экономически школаш а. Экономически дешара сетъяржарга хьежжа партийни организацей дукхагIа теркам тIаахийта безаш хул из дешар вIаштIехьдаккхара, цун Iилма - теоретически а методически а боарам лакхбара.

Экономически дешар мел пайдане да хара «Электроинструмент» заводах лаьца масал доаладерга вай. Коммунистически къахьегама ударникаш 486-га дIакхаьчаб ухказ, катирхой хьехамчаш болаш 128 саг ва. Алхха чакхдаьннача шера 33 ладувгIархочо 47 рацпредложени енай, 43 эзар сом экономически эффект а луш. Заводерча 52 болхлочо таханал дикка хьалха кхоачашъяй пхе шера заданеш.

Парте райкомо, юххьанцарча партийни организацешна массе тайпара дегIаккхувл «Пропагандиста — эффективностеи дикалеи пятилеткана» яха болам. Шоай кулгалхоша юкъарчал доацаш новкъостал а деш ладувгIараша шоашта творчески планаш уттаю.

Автотранспортни предприяте № 1 йола таксо-моторий бригада экономически школа пропагандиста А. О. Темерханова новкъосталца дешара шу дIадолалуча хана шоай балха кIоарга анализ а яь ерригача предприяте коллектива тIахьийхар В. И. Ленин ваь 110 шу дизарга кхоачаш пхе шера заданеш кхочашъяра. Д. Оздоева кулгалдеш йола из бригада хIанз 1986 шера IV квартала чотегIа къахьегаш я. АТП-ча 41 саго баьчча юбилейга кхачалехьа шоай пятилеткаш кхочашйир.

Занятей идейни боарам дешарах хьакхур эттара хьалха пропагандистах тийша да. Массови информаци средствах дегIаеларца, ладувгIарий дешара боарам лакхагIа хиларца царгара хьадехарашца цар бехктохам а шерагара шерагIа айлуш боагIа. Цудухьа партийни организацеш хьаддаза терко ю пропагандистий кадраш хьехаржара, царшa боагIа кхетим балара.

Тха 369 пропагандистах дукхагIа бараш коммунисташ ба. 256 предприятей, организацей, учреждений кулгалхой, хальъа бразхома специалисташ ба.

Масала. «Электроинструмент» заводе занятеш еш ба директор М. А. Зураiов, керттера инженер Х.-М. Тамасханов, керттера конструктор З. А. Сагов, трикотажни фабрике — директор В. И. Батурин, керттера инженер Н. Ю. Бондаркова, АТП — директор М. З. Беков, кхыбараш. Производства укъметтерча дешашта ладувгIарий теркам тIаозе, болх лайдапегIа хулийтаргбола накъаш лахара цар уйлаш тIаерзае хош ба.

Иштта, пропагандисташа кулгал а деш, отта и яь кIоагIъьи 89 встречани. 3784 коллективнии, хIараиена долеи социалистически декхараш. Ши бIаьиеи совгIа волча пропагандиста цний говзал лакхъяьй парте райкомон парте обкома политически дешара Центри вIаштIехьйоахача семинарашка.

Нагахьа санна ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, мехлесхозе, АТП, «40 лет Октября», «Назрановский» совхозашка, № 14 йолча профтехучилище, № 1 йолча г. Назрановн юкъерча школе политически экономически знанеш йоаржадра тIаберзабаь болх дика вIаштIехьбаьккха хиннабале из ала йиш яц машиналъа Назрань станце, кирпичаш ена заводе," буэама райуэле, райко лаьтта гIулакхех.

Цу тIехьарча коллективай партийни организацешца, администрацеша боагIаш болаш тIахьоказ лоттабац политдешар вIаштIехьдаккхара, цудухьа занятеш лоха идейни чулоацам болаш, ладувгIараш кIезига тIаболаш, хIаьта болаш бариш хьинаре дакъа ца лоацаш чакхъоал. Цига моттигаш хул лоархIаме бахьан доацаш занятеш тIехьйовхаш, уж хила езача дикаяхьа пропагандисташ района довзол арахьа а дIадоха бахе хулаш.

Политдешара бе боагIа лоархIам ца бар санна кхетаде доагIа района предприятей, совхозий цхьоболча кулгалхоша школай материальни база чIоагIъяра йовхо ца яр.

ХIана кердача дешара шера кийчо яра йовхо ена КПСС райкомо юххьанцарча партийни организацей дьнар тIалахийтад уж кхоачамбоацараш дIадахара.

А. БАКАЕВ,
парте Назрановски райкома политдешара кабинета заведующи.

№ II ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепа а теха араяьннай КПСС обкома пропаганди агитацеи отдела «Агитатора блокнота» арIаиаре. цхьайтталгIа номер.

Передовой статья я «Довкъар Iалашдеш боахначарна лаьрхIа» аьнна.

«Ялат лоацача хана цу дойташ чуэиарга вай» яхача рубрикаца я «Iоаьлча опытах пайда эца» яха статья.

«ЛоархIаме даташ» яхача рубрикана кIала я Грозненски производственни швейни объединене генеральни директора А. Бабаджанова «8 июне — яйгача промышленноста болхлой Ди» яхеи КПСС обкома инструктора М. Василенко «13 июне — медицински болхлой Ди» яхеи статьяш.

СССР мехкдаьттан газови промышленноста эшэ объекташ хьалъяра советско - болгарски сотрудничество дIайолалуча гIонс итт шу дизарга язъяь я «Грознтрубопроводстрой» треста парторганизацеи секретарий совета председателя заместителя В. Зацепина кийчъяь «ДоттагIал мотдув» яха статья.

Беседаш еяра новкъостала енай блокнота тIа Грозненски мехкдаьтта института доцента Л. Овчарова «В. И. Ленин — мехкдаьтта индустрех» яха статья.

Дунен хаIкъашта юкъе латтача гIулакхех я «Бехктохама кIала уттавер маьар» яха Н. Кузнецова статья.

Кхыйола материалаш а я блокнота тIа.

ДИКАЛА ЗНАК ТIА ЛАТТА ПРОДУКЦИ

«Кировский завод» яха ленинградски объединени — массехк филиал чуйоагIа мехка хьалха латтача предприятеех цаI. Уж Iалашъяьй дикагIа йолча оборудованеца. Укхаза эттара хьалха монтаж а яь болх бе йолаелар уникальни прокатни цех «350». Цига практически вIалла а бац кулгаца бу болх. Цул тIехьагIа монтаж а яь болх бе йолаелийтар алх эзар тонн доза доль эттара хIанзарча хакарча автоматика средствашца Iалашъяь нид бола обжимни стан. Иштта хьалхилар цаI йола прокатни комплекс. Цун лерарагIа болх бе йолаелар КПСС XXV съезда сийна тIамйца хийнача социалистически декхараш тIа йолаллийта лаьрхIа хиина керда мартеновски цех.

Геттара лоацача хана предприяти «К-701» яха трактор арахеца йолайолийтилга вIаштIехьдаккхара чакхьяккха йийзар завода исторе эттара йоккхагIа йола реконструкци — дукха цехаш участникаш кхыча тайпара яха. 1977 шера «К-701» пачтахьалкхен дикала Знак елар. Амма кхо бIеь говра низ болча тракторах а хиланзар кировцашта тIехбовла йиш йоаца жIака. ХIанз объединене хьа а яь тохкамаш деш я 500 говра низ бола кхы а тIех йола трактор. Цу тайпарча машина йиш я юртбоахама балхашта кхы а чIоагIагIа интенсификаци е а цар дикал лакхъе а.

«ХIаране лакха дикал йолча балхагара — коллектива къахьегама лакхача эффективностага» яхача девизагIа лаьржача социалистически яхье хьинаре дакъа лоацаш я «Кировски завода» коллектива.

Кастта кердача болама инициатор хилар къона коммунист Захаров Иван керте латта механосборочни цехера слесарий - сборщикий бригада. Новаторашa могадир оатхалаш, уллаш. изделеш хьаэра ерригача технологически циклагIа къахьегама эффективность лакхъяра йола бригадни комплексни план юкъейоалаяра кIийлен тIа производственни заданеш толамца кхоачашъяра социалистически яхь йоаржаяр. Белгалдаьхад керттера дерIахIар кхоачашдара тайп-тайпара накъаш: дукха станокаш лелаелга дегIалоаладар, производства шерра рационализаци яр, цахаддаш йола технологически процесс йолча сменашка сквозной бригадаш хьаяр.

Чакхдаьнна шу тIагIертта къахьега дезаш хинна шу дар объединенеца. Берригаиз тIабахийтар кировцаша шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара. хIаьта уж дизза кхоачаш а дир. Доккхий декхараш латт «Кировский завода» коллектива хьалхашка 1980 шера. Плана тIа лаьрхIа да валови продукце боарам 3 процент лакхбе. хIаьта къахьегама овсарле — 3.4 процент.

Алексей ЛУКЬЯНОВ,
АПН корреспондент.

Кхоана — яйгача промышленноста болхлой ди

1981 ШЕРА ЧОТОГIА — КЪАХЬЕГАШ

Грозненски швейни производственни объединенерча дукхача болхлошта бовзаш цар сийдеши ба къахьегама ветеранаш, коммунистически къахьегама ударникаш Даниленко Евдокия Захаровнаи Шубаева Татьяна Гайсумовнаи. Ткъаьи пиккь шу совгIа ха я цар балха моттиг ца хувцаш объединеце кхоалагIча цехе къахьега. Цу шераш за дукха дика хIамаш карагIдаьйнад цара. Шоай балхах тIехдика кхеташ болча цар шоай опыт дот ракъа долаш дIа а йовийташ хьалкхебаьб итташ хIамаш тега мотористкаш, прессовщицаш. Ерригача объединенерча прессовщицашта юкъе яьржача яхье хаддаиза хьалха латташ тьабоагIача цу шине рапорт делар В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхачалехьа пхе шера план кхочашъяьрах.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) прессовщицаш Е. Даниленкои Т. Шубаеваи.

Н. ОКАРОВА сурт.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ КИЙЧДАЬД

Яйга промышленность е. пкъаза цунах оалача тайпара, «массанена йола индустри» мехка баха нах халкъа эшача товарашца Iалашбара декхар кхоачашде дезаш долча СССР халкъа боахама доакъоех цаI да.

КПСС XXV съезда а КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума а решенеш кхоачашъеш, доккхий толамаш даьхад чакхдаьннача иттлагIча пятилетка дьнлагIча шера Советски Союза яйгача промышленноста балхахоша. 1979 шера арахийцай 10,6 миллиард квадратни метр тайп-тайпара тканеш. Цу даькъе наьхата-боамбе кIадаш — 7 миллиард квадратни метр, зипаш — 0,8 миллиард квадратни метр, гата кIадаш — 0,8 миллиард квадратни метр, даьреш — 1,6 миллиард квадратни метр. хьаьнн 22,4 миллиард сома мехьа тийга хIамаш, 1,8 миллиард чухь а техкаьа а дувхаду трикотажни барикъа, 739 миллион пар телата кога гIирс.

Яйгача промышленноста продукце производство алсамйоаккхача хоадамболлаш дола дакъа лоац Нохч-ГIалгIайчен хIамаш тегараша, кога гIирс бераша, трикотажникаша.

Наьха къахьегамо, цар творчески инициативо йиш хилийтай халкъа боахама даьнъяй къахьегамхой 1979 шу керттерча технико-экономически хьокхамашта толамца чакхдаккха. Шера арахийца дIаяхийтай республика яйгача промышленноста планал совгIа 1040 эзар совгIача сома маьхе продукци. ерригача предприятеша тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лаккъяра план. Масса а предприяте кхоачашъяьй 4 бетта йола продукци арахецаран на дIаяхийтарен план.

ХIамаш тегача объединене, кога гIирс бечеи Назрановски трикотажни фабрикашка деш латт керда техникеи прогрессивни технологии юкъейоалаяра тIадерзадаь балхаш. 1979 шера хIамаш тегача объединене производства юкъейоалаяьй № 6 йолча филиале школьникашта зипа хачеш. № 3 йолча цехе дешархошта къахьтата-боамбе тканех «Джинси» яхача тайпара йола хачеш. № 2 йолча хIамаш тегача цехе къахьата-боамбе берий кочамаш хьаэра поток. шера юкъейоалаяьй кердача технологически оборудование 29 единица, эIамигача механизаце 18 приспособлени. Поточни керда технологически оборудовани юкъейоалаяро шера еина экономически эффект 54,2 эзар сома бовраме я. №№ 7, 8 йолча участкашкеи № 1 йолча филиалеи производственни процессаш ергаьха товаро йиш хилийтай изделеш кийчъярга дIайодаха кIезигъе, планал совгIа 11 эзар пиджак арахеца, къахьегама овсарле 8,1 процент лакхъе. Цу лостамегIа дукха балхаш даьд Грозненски кога гIирсеи Назрановски трикотажнии фабрикашка.

Кога гIирс беча фабрике нийца а нийца болх бе йолаялийтай 10 телата хIамаш тега машина кога гIирс беча производства дукха йола оборудовани, чакхьаьккхай къахьегама овсарлеи продукце дикали лакхъяра тIаерзаяь 27 организационно-технически мероприяти.

1979 шера Назрановски трикотажни фабрика цехашка оттаяьй хьалха цига хиннарел совгIа керда хIамаш тегача оборудование 188 единица, цо торо хилийтай кхы а кхалнах балха юкъеоза, трикотажни изделеш арахецилга алсамдаккха.

Керда техникеи дикагIа йола технологии юкъейоалаяро, хьинаре къахьегаро новкъосталдаьд арахецача продукце дикал лакхъе.

Иштта, 1979 шера хIамаш тегача объединене арахийцай 9,9 миллион сома маьха пачтахьалкхен дикала Знак тIа а латташ йола 62 цIи йола тийгаи трикотажни изделеш. Тийгаи пачтахьалкхен дикала Знак тIа а латташ йола 38 тайпара берий кочамаш, цхьа тайпа берий хачеш (школьни джинсы); школьни костюма цхьа тайпа, сорочкай 11 тайпа, цаI берий а йолаш; кхаь тайпара кхалнаьха сорочкаш. блуза цхьа тайпа. 5 тайпара тIехнахьа юхаш трикотаж (3 тайпара кхалнаьча кочамаш, кхалнаьхаь костюм, кримплена юбка).

Керда техникеи технологии юкъейоалаяра, производствон къахьегамен дикагIа вIаштIехьбаккхара чотах Грозненски кога гIирсеи Назрановски трикотажнии фабрикашка лакхъеннай продукце дикал.

Республика яйгача промышленноста коллективашта толамаш дехаре гIо дир «ХIара балха денна — дикала Знак!», «Дикала пятилеткана — болхлой гаранти!», «Кхомбара лицевой чоташ — хIаранена!», «Уллув цхьаьккха а тIехьаьусар хила йиш яц!» яхача девизегIа йола яхь царна юкъейоалаяро. Предприятешка конкурсаш чакхйоах «дикагIа йола хIамаш тегар, дикагIа вола баракъа довккхар, дикагIа вола затяжчик, дикагIа вола штамповщик яха а «говзача — доашо кулгаш» яха а цIераш яхара.

Коллективашка шерлуш латт къахьегамцара гIулакх коммунистически хилийтара тIехьара яхь. Цу болама юкъе дакъа лоацаш ва 4520 совгIа саг, хIаьта 2984 балхахо ва коммунистически ударник яха сий дола цIи лелаеш.

Къахьегамцара гIулакх коммунистически хьисапе леладара тIехьарча болама юкъе я 85 бригада, царех ткъаь цхьайттанена «Коммунистически къахьегама бригада» яха цIи енай. Из цIи лелаю кхаь цехо а.

ЦхьоалагIча майя сийна йолаенна хиннача социалистически яхье толамаш дахарах хIамаш тегача объединене дукхача болхлошта кхалнаха «Заслуженный швейник», «Къона швейник» яха сий дола цIераш енай.

Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз 110 шу дизара сийна яьржача социалистически яхьа юкъе бакача республика яйгача промышленноста болхлоех 326 саго хана хьалха кхоачашъяьй ио-шоай пхе шера заданеш, царна енай Сийлен Ленински Грамоташ. царна, торжественни хьалашка дIакхатийтар «ИттлагIча пятилетка ударника» «1979 шера социалистически яхье коттальина» яхеи знакаш.

Укх ба хIамаш тегача объединене хIамаш тегараш-мотористкаш В. М. Осипук, Т. Ф. Хижняк, А. П. Самойлова, А. Н. Торчинская, М. Р. Сарькисьян, Н. А. Бабулатова, Т. Масаева, оснаровщик П. В. Тримаскина, настильщица Н. Н. Лисицкая, основщик З. С. Хадашева, комплектовщик А. Т. Власенко, утюжельщики Т. А. Фролова а З. А. Дудаева. Грозненски кога гIирса фабрика балхахой — кога гIирса деталаш тедаш бола И. Х. Мурадяни М. С. Тешкови, деталий сборщик З. С. Мурдалова, деталаш тIалетаер С. С. Алганова, деталий запускальщик А. Ф. Кравцова, раскройщик Л. Д. Чувалкина; Назрановски трикотажни фабрика хIамаш тегараш — П. М. Богатырева, Т. У. Мержоева, Л. О. Чилиева, мотальщица В. Э. Булгучева, баракъашта аьшк еттар А. Б. Евлоева, дукха кхыбараш.

Республика яйгача промышленноста къахьегамхоша де дезар да шоай теркам КПСС XXV съездон парте ЦК ноябрьски ((1979 шера) Пленумон хьалхашка оттадаь декхараш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя новкъоста Л. И. Брежнева 1980 шера 22 феврале Москва Бауманcки хоржамий округа харжархоща вIашагIкхийттача къамьал деш сийна указанеш кхоачашъяра.

Нохч-ГIалгIайчен яйгача промышленноста балхахой декхарийла ба кхы а дикагIа, беркатегIа къахьега, дерригача технико - экономически хьокхамашта йола планаш кхоачашъелга Iалашде. Къахьегама овсарле цахилдаш дегIаухийга, хIаман кхом белгеп хьурмат делеи Iалашде. Производства йолаш йолча резервах, производственни низалех, бийдалах, материалех хьалкъалагIа пайда эца. «ТIехьабугараш боацаш бе болх!», производственни а къахьегама а дисциплина иа могга чIоагIъе, парте XXVI съезди сийлецца накъалахара социалистически яхь кхы шерагIа йоарае.

Д. КУЗНЕЦОВ,
КПСС обкома яйгача, кхачни промышленностеи торговлеи отдела инструктор

ХIамаш тегараша — цIейна

«ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача химкий инициативагIа шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски швейни производственни объединене хIамаш тегараша. ХIара болхлочо ший хьинарх низа кхоца беш къахьег шиф дерригa технико - экономически хьокхамаш дикеи тIехдикеи мара ца хилийтара, къахьегамеи производственни дисциплина толхаь моттиг ца нийсьялийтара.

Химкийи ростовчаний инициативагIа объединене хIамаш тегараш къахьега болабелча денз укхаза дукха юкъейоалаяьй социалистически яхьа керда формаш. Бригадаша шерра яхь йоаржаяьй «ТIехдика продукции лакха къахьегама овсарле йолеи бригада» яха сийлен цIи яккхара. Из сийлен цIи а яьнкха, шоай дерригa хьокхамаш тIехдика мара ца хулийташ къахьегаш я объединенерча кхойтта бригада коллектив. Царех я цхьоалагIча цехера В. М. Макаренко, шолгIача цехера Л. Б. Арзуманян, Р. В. Жильцова, № 6 йолча цехера В. П. Галяина, № 7 йолча цехера Г. Л. Горбачева, цхьоалагIча филиалера Р. П. Кирьяи керте латтеи кхыйолеи бригадаш.

«ДикагIйола участок» яха цIи яккхара а шерра яхь йоаржаяьй объединене. Цу яхье призови моттигаш яьхача участкай мастерашта, цхьаьнкха тайпа даккха гIалат доацаш хьинаре къахьийгача болхлошта ахчан премеш хьожаю. ДIабахача бетта яхье баьннараша даьхача толамий итогаш йича «ДикагIйола участок» яха сийлен цIи елар ийс участкана. Ахчан премеш хьожайир цар мастерашта, бIаьш болча хIамаш тегарашта. Яхье иот а яьнка из сийлен цIи яьккхача участкех я мастераш В. М. Макаренко, А. Б. Таценко, М. А. Хасанова, кхыбола мастераш керте латта коллективаш.

Объединене хIамаш тегараша толамца кхоачашду пятилетка тIехьарча шера тIаийца социалистически декхараш. Дика къахьегама совгIат кийчдаь вакъабахкаб уж шоай дезача цIейна а. Пхе бетта планал совгIа маьхала яьккхай 150 эзар сома маьха товарни продукци, хIаьта заданел совгIа арахийцай 28 эзар сом мах бола валови продукци. Объединене ерригa арахецача продукцех кхоалагIа дола дакъа пачтахьалкхен дикала Знак йолаш я. Из продукци арахецара пачтахьалкхен план 104,2 процент кхоачашъяьй.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъяра хинна социалистически яхь дIахо а хьоц бIаьш болча хIамаш тегарша доккхий социалистически декхараш тIаийцад СССР керда Конституци тIаийца кхо шу дузача денга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъе. ХIанзалехьа шоай пхе шера план толамца кхоачашди дикка тIехкхоачашди яьй объединенерча 243 болхлочо.

Царех ба хIамаш тега мотористкаш Горковенко Любовь Илларионовна, Галаева Сибила Хасановна, Эльмурзаева Зулай Сайдулаевна, Амельченко Любовь Александровна, кхы дукха бараш.

Б. КОСТОЕВ.

Барнаульски хлопчатобумажни комбината ткачихас Т. М. Журавлевас — Ленинеи Къахьегама Сийлен III степенеи ордений кавалера — пятилетка йолаелча денз шера йола нийс норма кхоачашъяьй. Цу юкъа цун станокаша хьаладьд нийс бIеь эзар метр гаргга тIехдика кIадаш.

Доккхий толамаш даьхад хьалхалаттача болхлочо къахьегама кердагIйола методаш балха юкъехувлар бахьан долаш. ЙоагIаш йолча ткъаь цаI станокана меттел шовтткъе бархI станок лелаю Тамара Марковнас. ХIара агрегат лакха овсарле йолаш болх беш я. ЦIи хезача ткачиха балха опыт Алтае шерра дIаяржаш латт. Коммунист Т. М. Журавлева — парте Алтайски крайкома бюро член, кагирхой шеф а хьехамча а я.

СУРТА ТIА: къонача ткачихаша даькъал ювц Т. М. Журавлева комбинате болх беш из йола 25 шу дизарца.

В. САДЧИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

* * *

БЕЛОРУССКИ ССР. ХIара дийнахьа делабу а модельни а кога гIирс арахец «Красный Октябрь» яхача витебски фабрика. ТIехьтIехьагIа наха дукхагIа къердаш я фабрика продукци. Из хIанзарча хаиаца тарлуш, хоза, паргIата я. ХIанз предприяте коллективо 90 гаргга моделаш арахец. ХIара шиълагIа йола цара пачтахьалкхен дикала Знак йолаш я.

Укх шера фабрика къахьегамхоша дош деннад планал совгIа 800 эзар сома продукци маьхалъяьккха аьнна.

СУРТА ТIА: берашта хо лахет керда кога гIирс.

А. ЦЕРЛЮКЕВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

Литературни оагІув

С. ОЗИЕВ

ЛЕНИН СА КХОПЛАМЕ

БІаьшерашка лоам чу вазаш,
Вахар, нраз фуд ца хоеш,
«ПаргІат маца вара-те?!» — яхаш,
Кор чу бела тІе-тІа Іоеш.
Кортамуккъаленах тьегаш,
Бахьхаа мискал текхаеш,
Дегах цІе тІадамаш легаш,
ГІайгІан иллеш декадеш.
Иллех кулар из «луб кхерав»,
Декаш, дерийш лоамацика,
Шийла ша бар уллаш верахь,
ЦІий а детар плаьнашке.
Малх тьалбаларга со хьежар,
Цуьнца лекар паргІато.
Сона сердал, йІоехал эшар
ТІеравкха сагото.
Сердал ийккар Эрсий мехка,
Сийрдадаьккир цо дуне.
Иза са лоам чу кхаьчар чехка,
Са хелкъ нраза дар гІане.
Иза яр сердал — сийлахь Ленин,
Иза цун революци яр —
Къахьегама адамлонна
Йийзар, нйшар, сетнйсар.
Малх бар, Ленин, хьоца бонар,
Енар йІовзал, сердало,
ГІоза вахар, нраз денар,
Енар дегаоидало.
Са гІа боастабелар
Сийрдадаьккар бІаргий лир,
ПаргІатонах бизар наикха,
Керда вевар доладир.
ХІанз тха вахар эргадаьккад.
Бала бац хІана кодабир.
Массена а дог гІоздаьнна
Ираз да хІанз хестадер.
Сискалах кер ца бизача,
Кхчхьийрчача къиза кьел,
Муиъаленга сатийсача,
Лоаманхочун ши бІарг бел.
Аз сай кхоллам эггар хьелза,
Ленин, хьоца болабеьб.
Сай кавкиха бече балха
Из хьа ирах боттабеьб.
Цу хьа лира сердалоно
Нийъ хьехьувих са кхолламе.
Цо Іемо со кьуеса воиця,
Цо кайоанкх са толема.
ХІара кхоллам хьох хозвирца
ТІе-тІа дукхагІ сийрдабоал.
Сий лакалу цун цу хьа лирца,
Цун чуловцам алсамбоал.
Кхы мел берел вочагІ ба са
Аз хьо вуеце хІара мугІ.
Кхоллам даим бакаргба са
Хьоцар безам дегІаув.
Юстардоахаш дуккьлен довкъеш,
Кхоллам хьоца сийрдебоал.
Цу Іа хьохаш болча новкъа
Аз гІа даим хьалха боах.
Хьейга йолча говзалешца
Сона Іа новкъостал дир.
Іа еннача кечаленца
Аз сай вахар тоа а дир.
Лазар, боадо, кьел качкьерчаш,
Са готаьча замалохь,
Дегаондало тьох лерхІаш,
Бала хьога кодабир.
Лораш бенна, шолаш ехке
Массе говзал Іомахь,
Вахар тоедир Іа са мехке,
Сона эшар Іалашде.
Пачмахьа, цуи хуллай Іотакъам
Іовшеш волна замалехь,
Кортамукъал езаш лоткъам,
Массаз мо аз хьога бир.
Іа сагаьча сердалоно
ТІера хьекхар сагото.
Хьога гІаппа хилар сона
Кортамукъал, паргІато.
Денгар-денга нраз дебаш,
Вахар хул са безаме.
Хьега, кхера са ца везаш,
Кхоане я са тешаме.
Дерригга из сона денгар,
Хьо сийдола эрсе, ва.
Хьона лоецаш доех аз денна,
Хьо са воша, доттагІ ва.
Хьона гІо-новкъостал эшаш
Ди деначе замалахь,
Сай кертера дехар лерхІаш,
Аз сай вахар хьона лу

ЭРСЕЧУНГА

Пайрахоша са готанча,
ДІаяхача замалехь,
ОагІув биллa сaг нйшача,
Эрса, аз хьох оагІув бир.
ОагІув бер хьо лоамал пекхагІ
Болат сенна чІоагІа бер.
Тешам бер хьа кхы а дикагІ
Даим кьегаш я цун лар.
Вахар тоаде говзал эшаш
Са хьейзаче замалехь,
Эрса, хьогара гІо декеш,
Хьога аз кулг кховдадир.

А. ХАМХОЕВ

КОТАЛОН ЦІЕЙ

Малх бер айлуш, башко йоецаш,
Ляьтта тьесташ, йІоахал телаш,
Эргабаьнна белгало йоацаш,
Селхан цо хьалкхеташ мо.
Оалхазараш а дар ловзаш
Шокерашца хьунаш екош.
Хиннар довза хуэтам боецаш,
Цьоина дакьхе доецаш мо.
Довзи литтар миэр лестош,
Зиза тека, духкар тайна.
Бехке доаца кагий бераш
Массаз а санна ловзаш дар,
ГІалний дедар тангІеш оттош,
БІаьва нийъ бе лоамех дайнна.
Денош лерхІаш, бийсаш езаш
Ноаной къонгех кадаш бер.
Хьаина хозра сигале йийнха,
Кхона тІема сацар хинне,
Кхы няьха цІий меккартдоецаш
Лаьтте сатем оттаргбайи!
Хинна заман юзадийкта,
МоастагІанцта тьезет зинне
Дуненга шоай цІи хозийтош
Саттий цІенгаьхь берзаргбий
Кхайка дора Левитана
Беккам чІир лийхай аьнна,
Цу дийнахьа из зов дена
Адам кхаь боавхаш дер.
Айар неха цІе байракхаш
Коталон цІей деддар хинна
Белар, белхар вІашагІа нйна
Шоайла мерхІа лелхаш бар.
ЦІабийрзар сийдаьнчхераш,
Моцал, хьогал, хало лайна,
Зоене нанкъе иллеш довеш
Оалхазарий Іулеш мо.
Бахькар цІаккха бицлургбоацаш
Молха вІурак чекх а баьнна
Сангиа хьано тувле це беш
Турпал, мейре вІалтий мо.

ХьаьшаштІа ниІ.
Даьгъал хилбе,
Са безам, хьо,
Сона хьоца хозагІа
Сай вахар гу.
Хьо даьгъал хилда,
ТІадоала эниз.
Са йиш я цецвала:
Ма хоза да из.
Хьо даьгъал хилда,
Ловзаш доа бер.
Сай берал дагадехе
Лоталу са кер.
Шо а даьгъал хилда
Са нана, Даьхе.
Оаш ваьв сох дунеи да
Укх сийрдача маьлхе.

ОЗИЕВА Аьсет

НАНА

Дунен тІа мел долча вІаман дукхагІа
Сона сай нана еза.
Хоза мел долча хІаман хозагІа
Сона сай нана хет.
Малхо а доикха дуне санна
Со ненас кІеьда кьаст.
Со мичччехьа гаьна хиларах
Са уйлаш цунгаь ласт.

ВАЙНАЬХА БАГАХБУВЦАМ

ЦАГЕНА ДУІА

Цхьа дІаьрмата саг дІаволлача молла а лаьрхІа дуІа де аьнна хьалхавааьнкха хиннав Цаген. Сихха лахьтачу дакъа Іочу а дилла, лаьтта Іочухьоккачул тІехьагІа, Цагена лерге а вена, дІавеллачун гиргарча нахах цхьанне аьнна хиннад:

— Жи, Цаген, догІа хьовш латт вайна. Дукха дІаьха мо хилийталахь из хьай дуІа!

— Боккъала а, Цаген, доша ма дийталахь вай! — тІатехад Цаген дуІа де а волаваллехьа цунна юхха лаьттача шоллагІчо.

— Мегаьд хІаьта, — аьннад цар готтаваьча Цагена, шийт шаккхе а кулг хьала а лаьца. Дала ше кІезиг дукха кьахетам а болба укхох, лоадам боацаш гешт а дода.

ЦАР ОАСАР ДОЯ А

Каст-каста Цагена хьажкІеш дІайийнача беша чулелхаш хиннад цун лоалахой доахани Іаьсилгаши.

— Боккъала а уж шоай доахани Іаьсилгаши дІадехнадалара оаша, са беш-м хьалакьяь даьннад уж, — аьннад ший лоалахочун сесагага цу гІулакха раьзе воацача Цагена.

— Ай, ва Цаген, цар-м цу хьа боша дІайийнача хьажкІашта юкъе лаьна буц мара мича юъ! — аьннад лоалахочун сесаго.

— Даьллахь, цу шоай биъ а когех целаш а дехна цар оасар дой а шоай коа сопаделаш уж! — аьхад Цагена.

ГІОЙЛЕ Я ХЬОНА

Дуккхача наха юкъе Цагена шийца баь бегаш ла ца могаш, дІоахала лаьттах Іотекхаш дола тур а даьнкха кортах тІехихоссавейна новкъа Іоводача Цагена, дукхьалваьнна хиннав Цагена уллув вахаш вола молла.

— Аь, хІанз фу леладу Іа, са лоалахо? Аз хьоца баьраш-м хьо сай доттагІа лаьрхІа бегаш ма бераиІ — аьннад гІулакх кхетадаьча Цагена.

— Іа-м лоалахо а доттагІа а ма яхий, со-м вац хьоцарча довнах а доаш хеташ. Кхы къийнъ-пхийнъ Іа оале, са дегІах даьъе ца хуле, ер тур чакх-м доаккхаргда аз хьона, — аьннад молла.

— ДІавала, фу дувц Іа? Іовлала дар де-м ихьанвена а хала дац. Цул гІойле я хьона паха юкъе а ваьнна, наькха мотт Іомабича, — аьнна, юха а ший новкъа воалваеннав Цаген.

МОХК ОАГАБАРАХ

— ВанагІа, молла, фуд-те из укх тІехьарча хана каст-каста мохк оагабар? — хаьттад Цагена цхьан моллага.

— Ай из а хаций хьона, ва Цаген? — аьнна, ше цох цецвалара кеп отталый молла.

— Сом молла мичав, сона сенах ховргда из? — аьннад молла лоаца хьаькъал гучаданкха лаьрхІача Цагена.

— Цхьан бокхача истара муІа тІа латт ер дерригa дуне. Нагахьа санна цу истара шоллагІа йола муІа тІа моза хайча цо корта лостабу. ТІаккха ер дерригa дуне в аг, — аьнна ше дувцачох вІалла шек а воацаш жоп деннад молла.

— Ма дика болх ба-кх меттахьа, молла, цу истара дерригa хьайбаш а хьечий доахаш бола гора моза на хьоввааш. ТІаккха-м бутув бепача историо ер дерригa дуне а хІалак ма дергдарий! — аьннад молла дувцачох шийна доц ца хетилга дІахийта лаьрхІача Цагена.

ЩА А ИНЦАД

— Каст-каста уж моллаш а мурдаш а чубехаш кхабарах шоашта дукха зе даь хургда-кх цу хьа устцІаьша. — аьннад Цагенага.

— Мичара, фу Зе дувц Іа? Царна-и тох бокхха пайда а баьннаб: цар еш йола гІар ле ца могаш хиннача шоай лоалахочун цІа а ийцад цар-и ах маьхагІа! — аьхад Цагена.

АЬТТУВ БАРГБАРИЙ ХЬОГІ?

Сона-м даьра хогаргдаш шун да къонве. — аьнна хиннад геттара халча эттача Цагенах, цун къонгаша воалавьхиннача лоро.

— Къоввала-м сайна в даьра лацар сона, — аьхад на кьамаьл дІахезача Цагена. — КІеззига, кхы в вокххагІа хила аьттув баргбарий хьогІ?

САГОТО

ВанагІа ма дика болх ба-кх хІанз мукъагІа уж анаш уттн лаьар сох дІадаьшта, — аьннад ший сесагага ший могашал тоалларах чІоагІа гІадвахача Цагена.

— Ай, хІанза вай дІабийна мукх оардача хана сенах ховргда вайна догІа делхаргда е делхаргдац? — аьхад Цагена сесаго.

НОКХАРА МОЗИИ

Даьллахь. Цаген, ма доккха халахетар даьд-кх сона цу сона чулаттача паха. Кхы совгІа аз цхьа дош а аьннадаларе, со ве а кийча ма барий уж-м, — аьнна летеъав Цагенага цун лоалахо вола молла.

— Даьра дергдацар уж а кхыбараш санна нах болга хьона дицденнадецаре-м. Бакъдар дийцача, бакъахьа а ма дар цар хьо вийна валаре! Цар даь хьакъ дуаш вагІаций хьо? Кхы а нувр тилла тІахa-м валлацар хьо царна? — аьннад Цагена. — Гой хьона дІа хьай коа латта нокхара мозий? Хьинира санна оамала в царна тара ба хьона хьаьнала къахьетамхой! Уж лаларах довр кхераш пелалах а моцалах а лорадеш доагІ-доагІача хана кхаьанна лаьрхІв цар шоаш Іалашдаь моди дуллаш, хІаьта а цар юв тохар кхераш царца кхы айхьаза ца воалаш леладеций Іа уж? Вешта хьайна хаций хьона, кхыметтел цар а шоаш ца лаьрхІача, царца айхьаза вала велча, цул а совгІа уж доаде гІертача шоай юв техе моллагІа, со аьнна хеташ вола саг а бІогоре воакхилге!

ДІаяздаьр Або МАЛЬСАГОВ.

Къона музыкант.

З. БАТЧАЕВА фотоэтюд.

Искусство езарий клуб

Вай мехка чІоагІа теркам бу бераша салоІаш йола ха хозагІа, пайданагІа хилийта гІерташ, хьаьэ уж гармоничаи дегІадоаладаре эша деррига хьалаш.

МоллагІьар санна йовца спектакль оттальяр А. С. Пушкина цІерагІча изобразительни искусстваи музеи цхьан зале. ПхелагІчен-верхІлагІчен классашкарча школьникашца къаьнарча ханарча аллинай, Возрождени заман итальянций, XVII бІаьшерерча голландцийи испанцийи костюмаш тІа а йийха сийлахь-боккхача аздархой произведенеш тІара сценаш хьехкхар, дІаяхача заман бовзаш болча художникий матинех «дийна сурташ» уттадере.

Иштта чакхъьлар искусство езарий Клубе выпускной сайре. Тахьа лахь шу да ший «цІаьрснашка» живописаца, археологеца безам болаш бола къона москвичаш Клубо вІашагІбетта.

Музеи залашкарча занятеша, живописи полотнаш йовзаро цІаккха йоаргІоацаш лер ют берий дегашка.

СУРТА ТІА: музея залера концерте даьча ловзараш.

В. ЯЦИНА сурт. ТАСС фотохроника.

КЕРДА ФИЛЬМ

«ЦІийденна бердаш»

Малхбузехьарча Украинерча юрташка цІи хеза бовзаш бир тІаьш дехнаш бола дахчан пхьараш Даниловгіар — да-воккха саг, хІетта тІем тІара цІавена цун воІ Василий, кхувццвоагІа Лесько. Къаьетта хІанз эшаш дар нахе цар пхьарал — шоаш бохабаь тІехьашхахье бовлача хана гитлеровцаша лелхийттадар деррига тІаьш, цудухьа гонахьа мел улаш йола юрташ шоайла бувзам боацаш а, цул совгІа, центрера цу районашка саг вахь а йиш йоацаш ядар. Из - гІулакх чоалхаме даьнна кхы а халагІа дар, цу тІом дІабаьннача хьалхарча деношка. Машаре вахар Іодиллара духьал баьина духха нах болаидаь.

Малхбузехьарча Украинера хьунаш хьалйисха, гонахьа ядача юрташкара нах Іаьлаьмате кхераме баьха, лелаш дукха националистий бендеровций бандаш яр.

...Збруч яхача хи тІа уллача Люботино яхача юртера тІий экккхийттадар. Данилковгіар болх цу юрта из тІий тоаде, бераш эггара хьалха бІаргаго хьехархо дІайолла болхаш бола нах. Из йийнай бендеровцаша. Бендеровций тийшача балхах кхераш боагІача бесса уж тІаэца бахьаш юртахой. Шоаш чуийцача къоначa фусамнах кхеташ вац Василий, цхьа тамашне саг я из. Йист хулаш яц, сабаре, цхьа кхайлагІа дола хІама хоьш санна хьувз из. Цу гІулакхо цецбаьха ба пхьараш...

ЧІоагІа дог уравтта болх бе безам болаш, хьанйна, наха тІера болаш хиларца кастта чІоагІа безалу пхьараш юртахошта. Массанена а доккха цІей хиле дІаотт балха хьалхара кІнраш. Цудухьа хала да моастагІа юкъе волга кхетаде, цо хийла аххар дог дохадергда, тийша болх бергба ала.

ЦІи тох хІетта дьча тІийна, Збруча бердаш цІийха хьалдуазаш бов нах... Сюжет дегІаяра логико хьагойт фильма турпалий гайна е ганза банда главарца къовсабала безилга.

Листача хьуна юкъера къиза изовсам фильма эггара кхохнаенни эпизод я.

Фильм даьккхад Одесски киностуде.

И. ТАЗУРКАЕВ.

СУРТА ТІА: фильма кадраш.

АХИЛЬГОВ Микаьил

СО ВАХАРО ХЬЕСТ

Со вахаро хьест
Безамо дог санна.
Со дунен чу кхест
БІаьстен оалхазар хинна.
Аз сеща гІетте
Бийса дІайоаних.
Маьлха зІы хиле
Дуне сомадоаких.
Дото тхир хиле
Баьцa тІа вуж.
Дошо илли хиле
Наьха дегашка хуаш.
Сох маьхка чІегилг.
Мерза Іаж хул.
Аз гІайгІа лелхаю,
Нах халхабувл.
Со вахаро хьест —
Везам духьбувл.
Аз сайтара ирав
Наьха дегашка дул.

* * *

Хьо даьгъал хилба,
Са ноа боагІа никъ,
Іа сога хьаеллийта

И. ДАКИЕВ

СО АЬРДИГ ВА

Аз лоэург хьаьо:
«Ленин хІанз дийна мел берал
ДийнагІа ваІн «Халкъи партии — цкьенаІ»
Аз суртаw дези:
Лоамий, хьуний,
Маьлха, говрий,
Дукха дозача бІаргий.
Аз боля бу:
Дагара Іерж йоал,
Мангал хьокх,
Лаьтта аох.
Из дерригa а
Аз аьрдигаца ду.
Со аьрдиг ва,
Со цхьааш аьттиг Іомаде
Пхьар волча,
Со кийра ваш
Са аьрдиг хиларах
Сай вахар тІалхар,
Хорцахьа ватар.
Со кийрав кхьилох;
Айса аьттиг а Іомадаь
Вахара йоазув
Аьрдигаца дерах.

ЖУРНАЛИСТАШ БОЛЧА АРТИСТАШ БАЬХКАБАР

Самардийнахьа кепайозон цІагІа журналисташа тІайийцар шоаш болча хьошалгІа баьхка, хІанз вай республике гастролашка бола город Донецкерча пачхаьалкхен академически операн балетен эрсий театра артисташ.

Конференц-зале гулбеннарна хьалхашка шоай театр хьахилара а дегІаахара а историх лаьца къамаьл дир цун директора ков. Васильева М. А.

Цул тІехьагІа шоай спецически говзал гайтар театра цхьабола солисташ.

Доазол дехьара юмор — Октав ПАНЦА-ЯЩ (Румыни)

КІИРАНДИЙНАХЬА МАРА ДАЙ ЦА ХУЛАРАШ

КІиранден Іуйре. ГІанда тІа Іохайна вагІа ши къонах.

Хьалхарвар. Сона хетарга хьа, цхьаннахьара сона вовзаш ва хьо...

ШоллагІвар. Сона а хет хьо сайна вовзаш ва, аьнна.

Хьалхарвар. Бехк ма бек кхалахь, копирраце болх беш-м вац хьо.

ШоллагІвар. А, гІиплоштъеча ва со.

Хьалхарвар. ГІиплоштъеча, гІиплоштъеча...Бакъла, цхьанахьа вІашагІдеттадения-м ца вай...

ШоллагІвар. Укхаза вІаши дайна дий - хьогІ вай? Укх парке хІара кІирандийнахьа воагІа со.

Хьалхарвар. ХІа-а, из да хьона из! Со а ух укх парке хІара кІирандийнахьа.

ШоллагІвар. (гаьна тІа вала гІертача зІамигача кІаьнкага цІогІа тох). Джинджел, са кІаьнк, лоралуш хилалахь!

Хьалхарвар. Хьа вий из?

ШоллагІвар. Тара вецнй?

Хьалхарвар. ЧІоагІа тара ва. Юхелаттар са ва. Тара вий?

ШоллагІвар. Ахвальхха ший да. МалагІча оагІорахьа латтар ва из?

Хьалхарвар. Савар дІа икааш тІаюнхача йийга кхертІолгаш бага дехкаш воаллар ва. (ЦІогІа тох.) Радукуле! КхертІолгаш бІеха да хьона. кулгаш бІехдергда Іа. (шийна юхе гІанда тІа вагІачунга). ЗІамига ма вий из, фу хоь цунна.

ШоллагІвар. Сен дувцаргда из, хала гІулакх да бериш кхедеги Сайно хІара кІирандийнахьа мел чІоагІа кхеставу со! -

Хьалхарвар. Фуих Іа, хьо а хІара кІирандийнахьа из бала ловш ва?

ШоллагІвар. Из фу яхилга да, «хІара» яхар?

Хьалхарвар. Из даьра да, со хІара кІирандийнахьа... Сесаг маца йитай Іа?

ШоллагІвар. ХІана лоархІаргда вай Джинджеле вахшу даьннад. ХІаьта Іа?

Хьалхарвар. Аз йита шишу мара дац.

ШоллагІвар. Стаж цхьатара я ала йиш йолаш ва вайшиъ. (ЦІогІа тох.) Джинджел, мукхарца йийга кий ма теда. Из цу гІулакха раьза ца хила а мег хьона, (шийца къамаьл деш вагІачунга). КІаьнка мукх ийоадар аз. КІирандийнахьа цувах кхийтача цхьа хІама эца ма езий.

Хьалхарвар. Аз сайчунна хиІ чудетта тепча нйцай (цІогІа тох.) Радукуле! Іа лелаадер шийса дац, са кІаьнк. Из вокхха саг а ва, тхьайса вагІа. Лерта чу хий ма детта цунна. Цамогаш хила мег из.

ШоллагІвар. КІирандийнахьа вІашагІа мишта кхет шо? Сайчунга саьнга хьежай латта везаш хул со. Кхы дІахо ваха бокъо йолаш вац. —

Хьалхарвар. Аз кхьеча беса ду. Аз шок тоххаше са вар Іокlал воал.

ШоллагІвар. Цуша... ІокІал воал?

Хьалхарвар. А. ХІана кІьни вокха хиннав. Лифтаца ше воагІа.

ШоллагІвар. Тха вар.. Вешта аьлча, цун вар саьнга, закусочне кхаччалца нанъьвоаккх аз.

Хьалхарвар. Дика да шун саьнга закусочна йолаш.

ШоллагІвар. Тха? А, из цар я.ХІаьта во а яц, воллахІий яц во-м.

Хьалхарвар. Сона санна кофейни динагІа хет. Йоазий хьона «Турецкий» яхар.

ШоллагІвар. Сона йовзий ях Іа? ДІадахача кІирандІ нахьа сайчунца цига вагІаш ах ди даьккхар аз.

Хьалхарвар. ХІаьта тхо цига даха нийчуш дар-кх хьона. Ма дика бильярд я цигара яр. Цох цхьа-ши парти лиэкара чІоагІа тІера ва со...

ШоллагІвар. Из чІоагІа дика дагадеха хІама да! ТІаккха... фу дергда вай воай къонгаш ба яхаш барех?

Хьалхарвар. Сона хетачох, бильярдах ловза царна хІанз а хьалха да. Берий сенца сакъердалу хой хьона? (ЦІогІа тох.) Джинджел! КІаьнка керта тІа песок тІа ма ахийта. Песок гІишлош хьальоча эш. Вай промышленность чІоагІа дегІаена я (юкхе вагІачунга). Иштта кхебе безаш ба - кх яраш.

ШоллагІвар. (ЦІогІа тох). Цу кІаьнкаца ловза хьайна, лета ма леталаш!

Хьалхарвар. (доккха са а даьккха). Уж вай яраз да!

ШоллагІвар. Кхы а дукхагІа — уж вай вахар!

Хьалхарвар. Цул а дукхагІа — уж вай кІиранденош.

ШоллагІвар. (ЦІогІа тох.) Радукуле! Сога хьежалахь, са дукхавахарг, папас лифтага кхаччалца накъавоаккхаргва хьо.

Хьалхарвар. (цІогІа тох.) Джинджел! Саьнга хьежалахь сога!

Югославски Социалистически Федеративни Республикера хоамаш

КЕРДА РУДНИК

Дунен рынке сагга югославски рынке а бес болча металлий махкаш хІара шера айлу. Цудухьа Бора Майданпеки йолча сербски городашта юхе, «Велики Кривене» яха цІаста руда доалла керда моттиг хьаелла лаьрхІад. Дукха ха вІалехьа из рудник Европе эггара йоккхагІарех цаІ хургья. Руда доаккхача юкъейоалларгьа хьалха латта технологи хІанзара техникех. 1981 шера СФРЮ переработка еча предприятеша «Велики Кривень» яхача моттигера тікъа итт эзар тонн цІаста руда доаккхаргда. Цох иштта молибден, дошув, детув а доаккхаргда.

ТОАЛУЦ ЙОАГІА СТОЛИЦА

ХІара шера къоалуш а хоалуш а латт социалистически Югославе столица — Белград. Урбанизаци ярае горолера памятникаш лорадаран йолча комиссе лаьрхІад города юкъерча массехк улицана реконструкци е, цу дакъе керттера яр — аьлли Михайле яр а йолаш. Цу улица тІа хьалъергья керда торговн центр, нагархой клуб, хьаергья художествени салонаши выставочни залаши, кафеш, ресторанаш. Белграда центральни магистралашна хьахургьа гІашлой тІехбувла керда моттигаш, хуацалургья транспорт лелара режим. Белградски архитектораша лаьрхІад аьлли Михайла цІерагІча улица тІа массехк керда фойтан хьалъе, дикиа шеръе баьццара дукхаро дІалоецв моттиг.

Белград.

А. ОСИПОВ, АПИ соб корр.

АВТОМОБИЛАШ ДУКХАГІА ХУРГЬЯ

330 эзар легковой машин арахецаргьа укх шера Югославе заводаша. 1979 шера хиначул тікъо процент дукхагІа я уж. Царех дукхагІа яраш—213 эзар совгІа—араяргья Крагуевац городерча мехка эггара йоккхагІча «Црвена застава» яхача предприяте конвейера тІара. Царех эзар гаргга югославски автомобилаш ераша- арахецаргья Тольяттерча волжски автозаводаши польски машинаш ераейцеи коопераци а болаш.

«Црвена застава» йоацаш легковой автомобилаш арахецаш я Ново-месте — «ИМП», Сараеве — «ТАС», Копере — «Цимос» яха заводаш. Укх шера тікъо эзар гаргга машин доазол дехьара эцаргья югославски машинаш дукхаезараша, эггара хьалха Советски Союзерен Чехословакерен а эцаш.

(АПН).

ИЗДАТЕЛЬСТВА ЮБИЛЕИ

Скопья яхача македонски городерча «Тха книжка» яхача СФРЮ книжнаш арахецача издательствах эггара йоккхагІьарех йолча цхьанне укх шера 35 шу доал. Цу юкъагІа цо арахийцад югославски а доазол дехьарча а авторий эзараш книжкаш. Царна юкъе белгала моттиг дІалоац эрсий а советский а яздархой произведенеша. Масала, алхха 1980 шера «Тха книжкас» арахецаргда А. П. Чехова диъ том, арахеца кийчдергда Н. В. Гоголя, Ф. М. Достоевске, М. А. Шолохова сочиненей гуллам аш.

ЗРИТЕЛАШ РАЬЗА БА

Белградски драматически театра сцена тІа боккхача толамца зрителашта хьокхаш я советски драматурга Александр Вампилова «Соахка аьхки Чулимске» яха пьеса. Спектакль отталый къоначa режиссера Славенко Салетовича. Белградски зрителашта хьалхара гуш я вовзаш волча советски драматурга произведени.

Белград.

Н. БЕССОНОВА, АПН корр.

АЬХКИ САЛАIА

Укх деношка Старопромысловски районерча мехкдаьттахойн бахархойн 240 бер дахар республика эттара хозагIа йолча моттиге — Сержен-Юрте — уллача «Спутник» яхача шоай пионерлагере салаIа.

— Дика салоIилга да укхаза берий, — йоах лагера начальника Задорожная Зинаида Ивановнас. — Хоза, дика кийчъь помещенеш, спортмайдаш я. Бераш тайп-тайпарча походашка ухаргда, гонахьара Iилам довзаргда, луача Хул-Хулау яха хий да юххеда Iододиш.

Дешархой ахканарча каникулех укхаза салоIаш, шоай могашал тоени Старопромысловски районера 800 совгIа бер хургда.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

7 июнь

С. М. Кирова цIерагIа культурай салаIарей парк. 10.00 Болх беш хургья аттракционаш. 14.00 Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00 Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфоническа оркестра концерт. 16.00 Кинолектори. «Музыка В. И. Ленина дахаре» яха лекци. 18.00 «Парте аьннар — комсомолу кхоачашду» яха кинофестиваль. 18.00 Баьццара театр. «Сочи-80» яха республикански конкурса доакъошхой концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00 В. И. Ленина цIерагIча культура парке хургья «Дешархой сакъердаме стартиш». Цига дакъа лоац №№ 21.50 йолча школай пионерски лагерашо. 11.00 «Фаьлгий мехка никъбар» яха киноутренник. 18.00 «Вай замалахьара идеологически къовсами советски вахара хьисали» яха лекци. 18.30 Духовой оркестра концерт. 19.30 Ахканара халхара майда. «Оригинал» яхача дискоклубе концерт.

Химикий культура дворец. 10.00 «Сийрда малх ба тхона лепаш» яха берий цIей. 11.00 «Марша довгIалда ахна'» яха берий художественни самодеятельноста концерт. 12.00 Массовкаш ловзараш, викторинаш. 13.00 Фаьлгий дунен тIа киноникъбар. 17.00 футболах йола лекхаш.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 15.30 Болх беш я аттракционаш. 19.00 Кинолекторий «Нохч-ГIалгIайчера хоза моттигаш» яха лекци. Гойтаргда документальни фильм.

8 июнь

С. М. Кирова цIерагIа парк. 10.00 Болх беш я аттракционаш. 14.00 Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00 Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфоническа оркестра концерт. 16.00. «СССР-а яйгIа промышленность» яха лекци. 17.00. Баьццара театр. ЯйгIача промышленноста Денна хетаь торжественни сайре. Гойтаргья барзкъий моделаш, хургда швейни объединене художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 10.00 Болх беш я аттракционаш. 19.15 Баьццара театр. Гойтаргда художественни фильм. 19.30 Ахканара халхара майда «Оригинал» яхача дискоклубе концерт.

Карельски АССР 60 шу дизагIа

СОВЕТСКИ ХАЛКЪИЙ ВЕЖАРИЙ ДЕЗАЛЕ

Кхоана 60 шу доал Карельски Автономни Советски Социалистически Республика. Цу шерашка ленински къаман политика кхоачашъяр бахьан долаш Карелех чIоагIа дегIаена промышленности хIанзара юртбоахами бола республика хиннай.

Таханарча дийнахьа пачхьа Росси йист хиннача моттиго де а доагIаш доккхал дайт мехка вежарий республикашца боахбоацаш барт а болаш Советски Карелe даьхача дожийча толамаша. Толаме дегIайоагIа хьу кийчьеш йолча, дахчах хIамаш еча, аьхкат деча промышленноста отраслеш, химически тракторни машиностроени.

ХIанз Кареле цхьан дийнахьа кхоачаш 1920 шерачча шера тецаш хиннар миссел продукци.

Республика хIара шере Даьхенна дIалу 13 млн. кубометр хьу, дерригача газета наьхатах, кхоалагIа дакъа, бIаьш трелевочни тракторгаш.

ЧIоагIа тамаш йиташ хул цамаш хинна Кареле культурах Iилман даькъе. Республике хьальй Iилман центр — СССР Iилмай Академе Карельски филиали отраслевой Iилма-тохкама институташи. Цхьа дезал саниа Кареле бихаш ба СССР 40 къамах бола вийкалаш.

СУРТАШ ТIА: 1. Кареле столица — Петрозаводскера цIи хеза нах (аьрдехьара аьттехьа) — локомотивни депо машинист-инструктор, КАССР Лакхехьарча Советa депутат Е. Д. Ганин, Онежски тракторни завода фрезеровщик, Социалистически Къахьегама Турпал П. М. Чехонин, СССР халкъа артистка К. С. Томберг, Петрозаводски домостроительни комбината пресса машинист, Социалистически Къахьегама Турпал И. М. Хуттунен, вовзаш вола советски ладархо, РСФСРи КАССРи Пачхьалкхений премей лауреат А. Н. Тимонен.

2. Карельски халхар деш я «Карьяла» яхи самодеятельни халхари коллектив.

С. МАЙСТЕРМАНА сурташ.

ТАСС фотохроника.

ДИКА КЪА А ХЬЕГАРГДА, СА А ЛОIАРГДА

ХIара шера дешара шу чакхдаьнначул тIехьагIа Сунженски района школашкарча дешархоша пхелагIа — къахьегама четверть дIайолаю колхозийн совхозийн кхашка.

1979 дешара шера халкъа образоване отдело, школай кулгалхошеи педагогически коллективашеи партийни советски органий ноккъостала дукха болх бир берийн дешархойн унахцIено тоалра, хIаьта из бахьан долаш аьхний унахцIено тоалра тIаерзаль мероприятеш чакхъяхара план районе керт терча даькъе кхоачашйир.

1979 шера ахкан замалахьа массе тайпарча унахцIеной мероприятеша чулаьцар деша даха ха йоацеи деша дагIеи 8100 бер. Районе болх беш хилар пионерски 2 лагерь, къахьеги салоIеи 2 лагерь, баа кхача а болаш 12 школьни майда, баа кхача боацаш 14 школьни майда. Колхозийн совхозийн кхашка, лесничествашка а школашка а болх беш хиннай дешархой 24 производственни бригада. Школашкарча оборудованена ремонт еш 25 звено, 2 школьни лесничество, дарбан баьцаш гулъеш 15 звено.

Школай дешархоша экскурсеш яь тIема сийлен моттигашка гIолла, дай баьха моттигаш Iомаеш.

1979 шерара ахка шийтайпара дар дешархой къахьегама объединенеи беррига болх В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетабаь хинна хIлара. Района дуккхача школашка дешархой производственни бригадаш вIашагIъехка дукха ха я, 22 шу совгIа ха я XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза кхашка къахьетача № 1 йолча Ассиновски юкъерча школа дешархой производственни бригадо болх бу. Бригадаца 150 саг ва. ДIададахача аьхний 19416 сом даьккхад цар. Дерригa а лаьрхIача кхашка 50 эзар совгIча саьхьата болх а баь, хIаьта цу юкъа цар гулдаьд 345 тонн баьцадараш, 71 тонн сом. Ахкан замалахьа берашта цхьана болх беш хул цу школе классера боацеи школера боацеи болх вIаштIехьбоахаш йола Семиснинова Надежда Яковлевна.

Ахкан каникулаш йолча хана дика къахьийгар № 2 йолча Ассиновски юкъерча школа дешархоша «Ассиновский» совхоза кхашка. Цар даьккхад 9289 сом.

Дукха шераш хьалхагIа деша № 2 йолча Карабулакски юкъерча школа дешархой производственни бригадана кулгалдеш я хьехархо Т. А. Юшкова. Дешархоша баьцадарий 74 гектара тIа оасар а дь 4237 сом даьккхад.

Къонача хьу лелаераша 21 гектара тIара хьу лораяьй 32 гектара тIа саженцаш кхеяьй, 1270 килограмм дарбан баьцаш гулъяьй, амброзеца къовсам лоаттабаьб. 12 гектара тIарча питомника кхоза Iунал даьд.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар № 1 йолча Ассиновски юкъерча школо (директор И. Г. Щетинский), № 2 йолча Ассински юкъерча школо (директор Н. Г. Панасенко), № 2 йолча Карабулакски юкъерча школо (директор В. Д. Салюк), Краснооктябрьски школо (директор А. А. Богатырева).

Дешархой объединеней балха тIара кхоачамбоацараши ца лувш дисараши теркал а деш, халкъа образоване отдело апрель бетта юкъе лелархой производственни бригадай кулгалхошцеи бригадирашцеи совещани а яь. Цар болх тоабара тIаерхаяь мероприятеш кийчйир чакхъяха. ХIанз школьни производственни бригадашка идейни кхетама болх бара оттаяь илланаш я, колхозийн совхозийн кулгалхошца къахьегама договораш даьд. Колхозийн совхозийн кхашка болх беш хургья 22 производственни бригада. Сунженски мехклесхоза ларда тIа 2 школьни лесничество. 1769 дешархочо дакъа а лоацаш школьни объединенена ремонт еш йола 25 звено. Бераша Iунал дергда тайп-тайпарча культурашта: томаташта, свеклашта, нарсашта, кабачкашта, ябакхашта, хохашта, хьажкIашта. ТIачIоагIъьча участкашка опыташ яра балхаш хургда. Производственни бригадашта тIачIоагIбаьб юрта боахама специалисташ.

Краснооктябрьски Мужечарчеи юкъерча школай лесоводаша Нестеровски лесничестве болх бергба, цун тема хургья «Ловеи боча бIарех саженцаш кхеяра дикагIа доала хьалаш хоржилга». Лесничестве болх беш хургва 150 дешархо. Дарбан баьцаш — ландыш, хьайдаргаш, боча бIара гIа, хьажкIий хьоаса, дынбарг, кхы тайпа баьцаш гулъергья 15 отрядо.

XIX партсъезда цIерагIча колхозерчеи Карабулакерчеи пионерски лагерашка салоIаргда 720 совгIча дешархочо. Ахкан замалахьа болх беш хургья баа кхача а болаш 720 дешархо чулоацаш йола 12 берий майден баа кхача а боалаш 740 дешархо чулоацаш йола 14 берий майден. Цу майдашка болх беш хургба йоккха балха опыт йолаш бола преподавателаш.

Тха районерча берийн дешархойн унахцIено тоайра тIаерзаяьча мероприятей план 1980 шера отта а яь халкъа депутатий райсовета исполкома заседане чIоагIъяьй.

Кхетама балха планаш тIа оттадаьд юрта боахама хьалхалаттарашца вIашагIдеттадулга, тIема сийлен моттигашка гIолла экскурсеши походаши елга, художественни фильмашка хьежилгеи уж дувцилгеи, агитбригадаша выступленеш елга. Орджоникидзенски станицерча парке хьайийлай берий городок, Бераштa сакъерда каруселаши бурчолгаши да.

Дукха сакъердамеи безамеи наькъаш дергда бераша ахкан замалахьа.

Е. СТИХНИНА,
КПСС Сунженски райкома инструктор.

КЪОНАБАРИЙ КХОЛЛАМ

Укх деношка дукха нах хул В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe. Уж гулбу укхаза хьайийлача школайи, профтехобразованеи, юкъарча лаьрхIача дешара заведенейи дешархой техническа кхолламагIа йолча республикански выставко. Дворецa шин зале хьагойташ йолча болх беш йолча макетай, моделай, моделий, чертежий тема я «Рационализации изобретательствон», «Дешара кхетавара хIанзара средствашь» яхаш.

Масала, № 10 йолча техническа училищерча хургболча чертежникаша, конструкторша 104 листа тIа хьагойт Нохч-ГIалгIайчерча Каленой Iаи болча кастта ергйола «Туристически комплекс». Хоза да цу училищерча дешархочо Перваковскe дилла В. И. Ленина мозаични портрет. № 37 йолча группера бераша ль «Шушенское яхача юртара В. И. Ленина цIа-музей».

Дахчан тIа резьба яраи аьшка тIа чеканка яраи белгалбаьннаб № 9 йолча СГПТУ дешархой. Лакхача говзалца кийчъяьй цар «Олимпийски Москва-80», «Олимпийски курьер» яхеи «Леопольд яхача цIиско чIир лехар» яхача фаьлга мотивахи ль стендаш.

Дика я № 8 йолча Гудермесерча училищерча дешархоша С. Лидерова, С. Гудякина, С. Колякова, Е. Бородина, М. Исаева, кхычар яь болх беш йолча электровоза, самолетий, лодкай, хьалха лара хехкаш йолча машинай моделаш.

Дикача хIамашца белгалбаьннаб укх выставке № 27 йолча Назранерча профтехучилищера швеяш мотористкаш. № 26 йолча Грознерча профтехучилища дешархой экспонаташ.

Выставка шоллагIа йола зал хьаелл Грознерча политехникумо. БIарг гIадбугаш, пайда лургболаш хIамаш я шоай экспозицешка медучилища, педучилища, химико-технологически, кооперативни. Грозненски политехнически техникумашкарча къонача говзанчаша гойташ яраш а.

Т. КУВАТОВА.

Олимпиада-80 накъадолхам

ОЛИМПИАДЕ ГОВРАШ ХЕХКАР

Говрбаьрей олимпийски къовсамаш Москве дIадолалургда 24 июле троеборьеша манежа тIа гIолла говраш а хохкаш. Духьаленех говраш чакхйовларах (командних хьалхле) луш дола Доккха совгIат даккхара бола къовсам хургба 29 июле. 31 июле — говраш хахкарах дола Доккха совгIат (командни хьалхле). Яхьаш чакхйовлаьча хергья кердача олимпийски арена тIа столицана къулбехьа уллача Битцевски хьуинпаркерча говраша спорта комплексе. Ловзараш чакхдовлачча дийнахьа, кхоалагIча августа мара хургьа духьаленех говраш чакх а йоахаш, къаьст-къаьстача спортсменаша хьалхле йоккхарах луш дола доккха совгIат къовсара дахь. Из хургья Лужникашка йолча Олимпиада керттерча спортивни арена тIа.

Хетаргахьа, олимпийски турнире дакъа ловцаргда 200 гарттача спортсмена, цар шоашца 350—400 спортивни говр йоалаергья. Технически оагIонта дилача тоъал йоалхаис йола уж хьаш ма хула дикагIа чакхъяхара. Москве шe морг кхы йоаца спортивни комплекс хьалъяьй.

Битцевски хьуинпаркерча говрашцарча спорта база керттера арена — конкурни стадион. Цун трибунаш 12 эзар сага лаьрхIа я. Арена боарам 150х90 метр. 1500 саг хургва стипль-чезах йола яхьаш чакхйоахача трибунаш тIара хьожаш. Наькъа боахал — 1800 метр. Говраш хахкара лаьрхIа аренаш хьалъяьй (хьайийла трибунаш 1500 сага) дIакъайла (2000 моттиг). Комплексе а керттера а гIопна йола а помещенеш.

Комплексана юкъе 150 моттиг а йолаш гостиница хьалъеш латт. Ловзараш долча хана цох хургья Олимпийски юрта филиал. Укхаза болх беш хургья нек ду бассейн, саунаш, спортивни зал, медицински пункт, массажни кабинет, коммунально-бытовой гIулакхашта лаьрхIа служба.

ХIанзарча олимпиадай программашта говрашцара спорт юкъеяьй 1900 шера. Цу хана баьреши говраш хохкар. ЙоахалашкаIа лакхаллa а кхувсайолийтар. Цул тIехьагIа говрбаьреш 1912 шера Стокгольме мара вIашагIкхетанзар. Программе дар говраш хохкилга, духьаленех тIехкхувсилга, тIема къовсамаш. ТIехьарча къовсаме строевой говрашта тIабагIача лисарий мара бокъо яцар дакъа лаца. 1924 шера дена баьрей къовсамаш хилар говраш хохкаш, троеборьях (манежа тIа гIолла лелилга, аренашка хохкилга, духьаленех тIехкхувсилга) конкурах.

Советски спортсменаш олимпийски арена тIа балхлатта (цар духхьашха дакъа лаьцир 1952 шера Хельсинке хиннача ловзарашка) къовсам лелабечарна юкъе керттера барам Англе, США, Франце, Швейцаре говрбаьреш бар. Баьде, цул тIехьагIа медалаш хьовсача дакъа лаьцарах йола лаавка яр советски мастераша а.

XVI йолча Олимпиаде говрашцарча спорта турнир Мельбурне а цу хулаш. Ловзарий столице, Стокгольме хилар (олимпийски практике цкъа мара ца хинна хIама). Цун бахьан дар австралийски законах мехка хьачу мел даьнна хьайба ялх бетта карантонах чакхдали дезилга. Яхьаш чакх на йоахаш па йитар духьа МОКо социм бир къовсамаш Стокгольме чакхдаха. Укхаза советски говрбаьреця командин хьалхара зачет яьккхар. хIаьта троеборьаца Бакланкин Лева йисьхалагIа моттиг яьккхар лични хиннача къовсаме. Хьалхете а с троеборцашта а, е конкуристашта а дIахо йолача хана хиннача Ловзарашка из хьокхам кхы айбе магансар.

Кхыча бесса хилар говраш хохкача. Укхаза 1960 шера Филатов Сергея «бIаьшерай говр» аьнна цIи тиллача Абсентана доша олимпийски медаль яьккхар, цул тIехьагIа бархI шу даьлча Ихорецун толам кердебаьккхар Калита Ивана хIаьта СССР-а сборне говраш хохкача шоллагIа моттиг яьккхар. Мексикански ОлимпиадагIара дена дегIаахa йолаелар Петушкова Елена говзал. Укхаза белгалдаьккха дезa, аьхха говрашцарча спорте мара мIаьха нах кийсса кхачнаха дакъа ца лоацилга. Из а говраш хехка а на. Iеш конкуре я троеборье а.

1972 шера Мюнхене Петушкова дунен чемпионка а йолаш ера. Хьалхара моттиг Л. Лизенхоффе (ФРГ) яьккхаяле а. Петушковас а толам баьккхар (шоллагIа моттиг), хIаьта Петушкова Елена, Калита Иван, Кизимов Иван юкъе а болаш хинна советски команда сийлен пьедестале лакхехьарча лагIа тIа яьлар.

Московски ОлимпиадагIа говраш хахкара йола СССР-а сборне состав дикка керда яьннай. Керттерча кандидаташта юкъе я мехка чемпионка Карачева Ирина, тхьаь шиъ шу даьнна спортсменка, команда истори дIадоладелча гIоне эттара къовсамашка дакъа лоцаш я Сайд яхача говрана Монреале алхлагIа моттиг яьккхача Угрюмов Виктора кьийха я из. хIаьта къовсамашка дакъа ловцаш я Саид яхача говраца хургья Ирина. Петушкова Еленас керда говр кийчъю — Абакан, йовзаш йолча Абсента баь. Угрюмов Виктора дакъа лоцаргда СССР-е халкъий VII Спартакиаде соахка шe котало яьккхача Шквал яхача говра тIа а вагIаш.

Мехкарча сборне троеборье кандидаташ-москвичаш Тишкин Владимир, Горчаков Борис, Дона гIарча Ростовера Сальков Юрий. Киргизера Блинов Александр.

Духьаленех говраш тIехтувсаш Доккха совгIат довзахача яхьашка дакъа лаца дезт Чукомов Виктора, Корольков Николая, Гогин Александре, Погановский Виктора.

Вай говрбаьреш Олимпиадага кийчбеш волча пачхьалкхен тренера Мишина Валентина троеборцийн конкуристийн духхьашха принцепашта юкъебаха Москве аьттув бирба аьнна хет.

Дунен халкъашта юкъерча арена тIа вияш хьалха сапна да хьалха латт ФРГ, США, Швейцаре, Англе спортсменаш. Цу мехкашкара говрбаьреш советски спортсменашца цхьана, хIанз хьагучох, Олимпиада-80 медалаш яьара болча къовсаме керттера бараш хургба.

МЕЛИК-КАРАМОВ Виталий (АПН).

ФЕ ХИЛА

Наькъа лелара бокъонех водитель декхарийла ва автобусаца, грузовика кувачу нах дIа юха кхувлача хана боарамагIа боагIачул дукхагIа уж тIа ца хуийшабе. Аьхки къаьстта дукха нах дIа юха кхувла бозаш хул, къаьстта шIирандийнахьей шоатта дийнахьей городе баха эзараш нах городал арахьарча шоай бешашка ух, сиIала хьунашка, фордм нисте ух. Цу гIулакхашка лела автобусаш дукхагIча хана геттара чIоагIа нахах йизе хул.

ПАП-1 автобуса водителa Р. Д. Иваанова автобуса тIа сои дукха пассажираш тIаховшабар бахьан долаш хьалхашкар ий автобус йод дане а хьеласиний. Автобуса салоначура цхьа сесаг Iоежай. Цу хана йаькъа тIа Iокхийтта корта бохабаьб цун.

Каст-каста хулаш да укх тайпара сурт. Грузовой е легковой автомобиль лехкаш вагIача шофера цхьа кулг кона тIа дилле хул вож кор дийлача гIолла голаяг аравьяхе нийсар тIа диллe хулаш хул. Цул совгIа улув вагIача сагаца хьамаьл деш а хул водитель, дIа-юха хьежаш а хул. Из дерригa бакъонех хила йиш йолаш дац.

«Чечингстройтранс» № 1 йолча гаража МАЗ яхача автомобила водителa А. А. Амадова иштта харцахьа хьежаш вагIача хана автомобиль кIалтIакхессай. Цунна улув ваьгIа пассажиро товнаш а хиина больнице вихьаь.

ДIададахача кIиранаIа (29 май — 5 июнь) республике 44 авари хиннай, шиъ саг веннa, 16 саг лозаваь.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

№ 4 йолча Грозненски профессионально-техническа училище 1980—1981 дешара шера дешархой деша дIачуэцилга.

ДIАХОЯТ.

8—10 класс чакхъяьккхараш.

Дешара ха 1—3 шу.

Укх профессех:

1. Мехкдаьттеи газеи йоаккхача скважинаьта эксплуатационни разведочни буруа тохача бурильщика гIонча.

2. Бурокойшта гIулакх деш вола электромонтер.

3. Электрогазосварщик.

4. Слесарь-авторемонтник.

5. Химически анализа лаборант.

6. Топограф-геодезист.

7. Плиточник-отделочник - штукатур.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенеяй кадраш. Деша багIача хана дешархой дIашбу мах боацаш обмундированеца, кхачанца, учебникашцa, общежитеца. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагIа доагIача юкъарчa алапех 33 процент кара дIател. Училище деша вагIаш яьккха ха къахьегама стажаца дIадоарх1. Дешар хьехаш ба юкъера техническа лакхерех образовани йола мастераш. Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебовлаш дIалуш йола экзаменаш толаме цIаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарах дола аттестат профессегIа разряд енна йола аттестати дIалу. Училища чакхъяьккхараш шоай специальностагIа городе Грозне болх бe дIахьожабу.

Училище деша отта безам болчар училища директора цIерагIа хьачудала деза ер документаш:

Залвлени,

Образоване хьакъехьара тешал е аттестат,

вахача моттигера справка,

ваьча ханах дола тешал е паспорт,

3х4 размер 6 фотокарточка.

Документаш хьачуийду хIара дена Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз 16 сахьат даллалца.

Занятеш дIайолалу 1980 шера 1 сентябре.

Хьамсара доттагIий! Тха училище деша отта!

Из чакхъяьккхачул тIехьагIа оашош хержача специальностагIа йоккха говзал йола болхлой хургда шоах, хIаьта юкъера образовани а хургья шун.

Училища адрес: г. Грозный, 364029. 12 участок, ГПТУ-4. Автобусаш № 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж сопача кхачалца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаа».
8.40 — «Iуйранара гимнастика».
9.05 — «Берттейна бераш». Концерт.
9.35 — «Карл Маркс. Къона шераш». Телевизионни дуккхасерийни художественни фильм. 5-гIа сери.
10.40 — «Шокна, дай ноанейl».
11.10 — «Спортлото» тираж.
11.25 — «ДикагIа дола товараш — вукагIа».
11.55 — «Халкъа муаммаш».
12.05 — Литературни тIехьале «Пушкини Пушкин».
13.15 — «Москвичка». Телеклуб.
14.30 — Кераддараш.
14.45 — Бераштa лаьрхIа фильм. «Аьрдагla вежарий» яха художественни фильм.
16.00 — «ВIартагIулла тешa хададар».
17.00 — «Цирка арене».
17.45 — Политически обозревателя В. П. Бекетова беседа.
18.15 — Мультипликационни фильмай программа.
18.50 — СССР Союза Пачхьалкхен академически Доккхача театра «Iовдаргий ансамбла концерт».
19.55 — «Карл Маркс. Къона шераш». Телевизионни дуккхасерийни художественни фильма премьера. 6-гIа сери.
21.00 — «Хаа».
21.35 — Союзий Цlена Колонни залера искусства мастерий музыкальни коллективай концерт.
22.40 — Художественни промыслех йола документальни фильмай программа «Босбоал кхерий», «Кубачи». Йистехьача керлаьдараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iалам лораларгIа лоал документальни фильмай программа.
9.15 — «Шахматни школа». «Письмошта дола жопаш».
10.15 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
10.50 — «Ирзаза бола никъ — сектантий наькъаш бац». Документальни фильм (гIалгIай меттал).
11.00 — НГIАССР юниораш боксагIа шe-шe котвала къовсабалар.
12.00 — «Дикача наькъ тIа хила хьо, фармацевт!».
12.35 — Киножурнал.
12.45 — «Юртарча клубе». Веденски района культура ЦIа (нохчий меттала).
13.35 — «Кердача заман саг хетаву аз». Кинопрограмма.
14.05 — «Шоттен вIашагIкхетараш».
14.55 — «Саги законии».
15.25 — М. Горький. «Мещане» яха фильм-спектакль.
18.00 — Баьцатlарча хоккея дунен халкъашта юкъера турнир. Кхалнаш. Сборни СССР — сборни ГДР. Лимино стадионера передача.
19.10 — Хи чу иккхабаларагIа бола СССР-а чемпионат. Вышка. Кхалнах. Финал. Тбилисера передача.
19.40 — «Сурташ, шераш». Телевизионни документальни фильм.
20.00 — «Бийса даькъал шийла юна, бераш!».
20.15 — «УнахцIено», Iилма-популярни программа.
21.00 — Концерт.
21.40 — «Бутт, лоаькъабар». Художественни фильм. 1-гIа, 2-гIа сереш.

8 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА
ЯЙГАЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ ДИ.

8.00 — «Хаа».
8.40 — «Зарядке отта».
9.05 — ДIалоаха В. Ивао (домбра).
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гIулакхдеш ва!».
11.00 — «УнахцIено», Iилма-популярни программа.
11.45 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
12.15 — «Советски Союзе гIоалаш». Киножурнал.
12.30 — «Юртар сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск». Передача дIадьу Э. Беляевас.
14.00 — «Цун воадлеи вахьтахь». Телевизионни дуккхасерийни художественни фильм. 4-гIа сери.
15.15 — «Городаши нахи» яхача цикланар. Телевизионни документальни фильма премьера.
15.45 — Фильма - концерта премьера. «Са вахар — опера».
16.45 — «Кинопикъбара клуб».
17.45 — «ДоттагIал лелаве вай» яха мультипликационни фильм.
18.00 — «Дунен халкъашта хьахар панорама».
18.45 — Тахан яйгача промышленноста болхлой Ди ва. СССР яйгача промышленноста министра Н. Н. Тарасова къамаьл.
19.00 — Яйгача промышленноста Болхлой Денна хетаь музыкальни программа.
19.40 — «Карл Маркс. Къона шераш». Дуккхасерийни телевизионни художественни фильма премьера.
21.00 — «Хаа».
21.35 — СибарегIан Красноярски пачхьалкхен халхари ансамбла концерт.
22.20 — «Миллионашта бола спорт». Документальни фильма премьера. Йистехьача — керлаьдараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Яйгача промышленноста болхлой Денга. Телевизионни документальни фильмай программа.
9.30 — В. И. Ленин цIерагIча Белоруссия пачхьалкхен университета халкъа инструментий оркестра концерт.
10.00 — «Шокна, дай ноаной!».
10.30 — «Хьайбай дунен тIа».
11.30 — «Къовсима клуб».
12.35 — «Саг. Лаьтта. Дуне».
13.20 — «Телезрителашта жоп яу 9-гIча студе».
14.20 — «Из шокна а хулургда». Къонача тохкамай конкурс.
15.05 — «Олимпиада-80».
15.30 — «Сибирь». Дуккхасерийни телевизионни художественни фильм. ПхелагIа сери. «ВIашагIкхетар».
17.00 — СССР футбола чемпионат. «Локомотив» — «Динамо» (Тбилиси). «Локомотив» стадионера трансляци.
18.45 — «Котбаьнарaш». Тlом баьна инвалидий клуб». Форда пехотинций вIашагIкхетар.
20.00 — «Бийса даькъала шийла юна, бераш!».
20.15 — «Фу Iомаду, мишта Iомалу ПТУ». Шахтера профессех лаьца.
20.45 — «Гобелена къайлагIар дуне». Телевизионни документальни фильм.
21.05 — С. Прокофьев. № 3 йолча симфони. Кхоачашъю СССР Союза Пачхьалкхен академически симфонически оркестро.
21.40 — «Лаьтта гIолла бахха тIаз». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

7 ИЮНЬ

8.40 — «Доькъар хьайдад декхара тешпаш». Репортаж — (нохчий меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.24 — «Къонал». Радиожурнал (эрсий меттала).
10.20 — «Поэзе минуташ» (нохчий меттала).
11.00 — «Вай доттагIа Iаддам». Радиожурнал (эрсий меттала).
11.40 — «Сакъердамеча тахгIе тIа» (гIалгIай меттала).
12.30 — В. Беловецкий. «Запущенная дуъ» яхача повеста оагIонаш (эрсий меттала).
16.00 — «Керда обрядаш — вай дере» (нохчий меттала).
16.30 — Яйгача промышленноста болхлошта лаьрхIа концерт (нохчий меттала).

ХЬОАТТАЛ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш малхболехьара секунде 5 — 10 метр чIоагIа мух а хьехкаш хилеи фегара температура республике 22 — 27, Грозне 25 — 27 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, юкъ-юкъе догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьехкаш хилеи фегара температура буйсана 11 — 16, дийнахьа 20 — 25 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктоххама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарей, ерей, шоаттен деношка.

СФ00231. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № [illegible].